Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

...элэмнай 1921 оной ...ябрийн 21-һээ гарана | № 275 (13764) | 1974 оной ноябриин 23, суббото | Сэн 2 мүнгэн.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

РСФСР-эй РАЙОНУУДАЙ (ГОРОДУУДАЙ) АРАДАЙ СҮҮДҮҮДЭЙ АРАДАЙ ЗАСЕДАТЕЛЬНУУДАЙ ҺУНГАЛТА ҮНГЭРГЭХЭ ТУХАЙ

РСФСР-эй районуудай (городуудай) арадай сүүдүүдэй арадай заседательнуудай этигэмжэ түлөөлэлгынь 1975 оной январь—февральда дүүрэхэеэ байһантай дашарамдуулан, Россин Совет Федеративна Социалис Республикын Верховно Соведэй Президиум иигэжэ **тогтообо:**

РСФСР-эй районуудай (городуудай) арадай сүүдүүдэй арадай заседательнуудые һунгаха һунгалта 1975 оной январь—февральда үнгэргэхыень автономито республиканудай Верховно Соведүүдэй Президиумүүдтэ, хизаарнуудай, областьнуудай, Москва болон Ленинград хотонуудай ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдтэ, автономито областьнуудай ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй, национальна округуудай ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдтэ даалгаха.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ М. ЯСНОВ.
РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь Х. НЕШКОВ.

Москва, 1974 оной ноябриин 21.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

БУРЯАДАЙ АССР-эй АРАДАЙ ГЭГЭЭРЭЛЭЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДТЭ РСФСР-эй ҺУРГУУЛИИН ГАБЬЯАТА БАГША ГЭҺЭН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

Арадай гэгээрэлэй талаар габьяануудтай байһанайнь түлөө иимэ хүнүүдтэ хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо:

РСФСР-эй ҺУРГУУЛИИН ГАБЬЯАТА БАГША

1. **Ефимова** Клавдия Николаевнада — Улаан-Үдэ хотын найман жэлэй 38-дахи һургуулиин багша.
2. **Трофимов** Африкан Пименовичтэ — Бэшүүрэй аймагай Потанинай юрэнхы эрдэмэй дунда һургуулиин директор.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ М. ЯСНОВ.
РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Х. НЕШКОВ.

Москва, 1974 оной ноябриин 21.

«БУРЯАД ҮНЭН» 75

ХОНИШОДОЙ МҮРЫСӨӨН

...рахаяа байһан 1975 ... ажалдаа бүри ехэ ...алта түйлажа, юһэ... табан жэлэй түсэ... нэрэтэй түрэтэйгөөр ...эхын тула респуб... түрүү хонишодой ... социалис мүры... шэнэ хүсэтэйгөөр ...эржэ байһан тухай ...элнүүдые бидэ га... ...үүдэй хуудаһануудаар уншанабди, радио... шагнанабди.

... олон хүнүүдэй ...итэйгээр хабаада... ...айхада бүхы сэдь... ...ээ атаархан, үргэн ...алис мүрысөөндэ ба... ...ээлэ татан оролсо... ...өөһэдынгөө арга бо... ...о, хүсэ шадалайн... ...зэргээр тодорхой ... абаад, тэрэнээ ...гүй дүүргэхын тү... ...эмсэхэ хүсэл түрэ...

...ин һүрэгэйнгөө ...р, түйлаһан үрэ ...эрөө Зэдэ, Сэлэн... ...аймагуудайхида хү... ...ьесгүй һаа, манай ...гэ нютагай совхо... ...эр угһаа хойшо хо... ...үрэг баһал олоор ...эрилдэг гээшэ. Жэл... ...элдэ зуун эхэ эхэ бүриһөө 100-һаа ... хурьга абадаг ...а бэрхэ хонишод... ...анайда олон.

ОЛОНОЙ ОРОЛДОЛГООР —АМЖАЛТА

Нэгэ үгөөр хэлэбэл, аймаг соогоо хони үсхэбэрилдэг томохон ажахынуудай нэгэн Хэжэнгын совхозой хонишод энэ мүрысөөнэй хажуу тээ байжа яашье шадахагүй. Тиигээд бидэ баһал өөһэд хоорондоо социалис мүрысөө эмхидхээд, гар гараа барилсан догововор баталжа, хаба шадалаа гарган хүдэлхэ гэжэ шиидээбди.

Совхоз соогоо эгээн түрүүлэн бидэ хоёр тодорхой социалис уялга бэедээ даажа абаад, мүрысөөнэй договорто гар табижа, хоорондоо хэлсээ баталбабди.

Жэшээнь, би ЖАЛСАН ГЕНИНОВ ерэхэ жэлдэ зуун эхэ хонин бүриһөө дундажа зэргээр 100-һаа үсөөн бэшэ хурьга түлжүүлхэ, хонин бүриһөө 3,6 килограммһаа бага бэшэ нооһо хайшалха зорилго урдаа табинаб.

Би БАДМА ЭЖИНОВ ерэхэ жэлдэ түрүүшынхеэ түрэхэ шэнэ зуһаг хонидойнгоо зуун толгой бүриһөө 92-һоо үсөөн бэшэ хурьга абажа томо болгохо, хонин бүхэнһөө 3 килограммһаа дээшэ нооһо хайшалха уялга абанаб.

Бидэ хоёр хонишод хэдэн жэлдэ хаяа хадхажа һуудаг, бэе бэеһээ ажалайнгаа дүй дүршэл, «нюуса» нөөсэеэ гамнангүй хубаалдажа, бэе бэеынгээ түйлаһан үрэ дүнгөөр омогорхон баясажа байдагбди. Энэ жэлдэ Бадма Эжинов зуун эхэ хонин бүриһөө 101 хурьга түлжүүлээд, тэдэ хүгшэрһэн хонидоо мяханда тушаажа, орондонь шэнэ түрэхэ зуһагуудые абаа. Жалсан Генинов байгша ондо зуун эхэ хонин бүриһөө 93 хурьга томо болгоо һэн.

Ерэхэ жэлдэ бэелүүлхээр абаһан уялгануудаа дүүргэхэ ямар арга боломжотой гээшэбибди? Сэхыень хэлэхэдэ, энэ жэлэй үбэлжэлгэдэ үбһэ тэжээлээр тиимэшье элбэг ороободи гэхын аргагүй. Жалсан Гениновтэн 542 эхэ хонидтоо өөһэдынгөө хүсөөр 612 центнер үбһэ бэлэдхээ, 200 центнер һолоомо зөөжэ абанхай. Бадма Эжиновтэн 548 зуһагуудтаа эдюулжэ үбэлжэхөөр 501 центнер үбһэтэй, баһал тэды шэнээн һолоомотой.

Мүнөө хонидто тон адли, үдэрэй 200 грамм таряа, 360 грамм үбһэ эдюулжэ халуулаад, адуулнабди. Хони, хурьгадаймнай байранууд хуу заһабарилагданхай, досоохинь сагаадагданхай, хурьгадые байлгаха хаалта хаамжа хуу бэлэн. Доронь дэбдихэ хюрөөгэй хибэдэһэн зөөгдэжэ байна. Хониднай гол түлэб январиин һүүл багаар хурьгалха юм.

Маанадай жэшээгээр совхозой бусад ахалагша хонишод хоорондоо социалис мүрысөө баһал эмхидхэжэ байнхай. Жэшээнь, энэ жэлэй зуутан хонишод Бадма-Цыбик Аюшеев, Шагдаржап Бальжинимаев хоёр мүрысэжэ, ерэхэ жэлдэ тус тустаа зуун эхэ хонин бүриһөө 100-һаа дээшэ хурьга түлжүүлхэ, хонин бүхэнһөө 3—3,2 килограмм нооһо хайшалха зорилго урдаа табина. Тэрэшэлэн залуу хонишод Данзан Дармаев—Дагба Дашиев хоёр, Демид Яковлев—Николай Иванов хоёр баһал социалис мүрысөөнэй хэлсээ баталхаар хэлсэжэ байна.

Иигэжэ совхозой эхэ хонидой бүхы 22 бригадын ахалагша хонишодой социалис мүрысөөндэ шууд оролсоо һаань, ехэл һайн байгаа. Бүлта мүрысэн ажаллахада урматай, ажалшье урагшатай ябаха һэн. Тиигэбэл, байгша ондо бүхы ажахыгаараа зуун эхэ хонин бүриһөө 88,2 хурьга абаһан һаа, ерэхэ жэлдэ зуунһаа—90-92-һөө үсөөн бэшэ түл абажа, хонин һүрэгөө эрид олошоруулха байнабди.

Мүрысөөндэ оролсожо, һайн үрэ дүн түйлаһан хүнүүдые үндэр нэрэ зэргэ, үнэтэ бэлэгүүд хүлеэнэ. Совхозой дирекци, партком, рабочком хонишодой социалис мүрысөөнэй гурим зохёогоо. Тэрэнэй ёһоор түрүү гараһан хонишодто «Совхозой чемпион», «Эрхим хонишон» гэһэн нэрэ зэргэнүүд олгогдохо, 2-дохи классай телевизорһээ эхилээд, «Океан» холодильник гэхэ мэтэ шангууд барюулагдаха юм.

Олоороо амжалта түйлахын түлөө мүрысэел даа, нүхэд.

Ж. ГЕНИНОВ,
Б. ЭЖИНОВ,
Хэжэнгын совхозой ахалагша хонишод.

Б. ЭЖИНОВ.

Ж. ГЕНИНОВ.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМДЭ

СССР-эй юһэдэхи зарлалай Верховно Соведэй хоёрдохи сессиин декабриин 18-да зарлагдаһантайнь дашарамдуулан, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум 1975 ондо СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбые, СССР-эй 1975 оной гүрэнэй бюджедые, 1973 оной гүрэнэй бюджедэй гүйсэдхэл тухай тоосоое уридшалан хаража үзэхыень СССР-эй Верховно Соведэй Палатануудай түсэблэлгын-бюджетнэ комиссинуудта, һалбаринуудай комиссинуудта, залуушуулай хэрэгүүдые эрхилдэг комиссинуудта даалгаа. Тиихэдээ ниитын үйлэдбэриин ашаг үрые улам дээшэлүүлхэ, үйлэдбэрилэн гаргагдаһан продукциин шанар һайжаруулха, үйлэдбэриин шэнэ хүсэ ашаглалгада оруулалгые түргэдхэхэ, ажахы доторой арга нөөсэнүүдые бүрин ашаглаха асуудалнуудта онсо анхарал хандуулхыень комиссинуудта һанамжалан дурадхаа.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй даалгабаряар СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо К. Ф. Ильяшенко, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. П. Георгадзе Союзай Соведэй, Национальностьнуудай Соведэй Түсэблэлгын-бюджетнэ комиссинуудай, Промышленностиин комиссинуудай, Транспортын ба хэлхеэ холбооной комиссинуудай, Барилгын болон барилгын материалнуудай промышленностиин комиссинуудай, Хүдөө ажахын комиссинуудай Арадай хэрэглэлэй эд бараанай комиссинуудай, Элүүрые хамгаалгын ба социальна хангалгын комиссинуудай, Арадай гэгээрэлэй, эрдэм ба соёлой комиссинуудай, Худалдаа наймаанай, хүн зоной хэрэглэмжэ хангалгын коммунальна ажахын комиссинуудай, Байгаали сахин хамгаалха комиссинуудай, Залуушуулай хэрэгые эрхилдэг комиссинуудай түрүүлэгшэнэрэй зүблөө ноябриин 21-дэ үнгэргөө. СССР-эй 1975 оной гүрэнэй түсэбые, гүрэнэй бюджедые, 1973 оной гүрэнэй бюджедэй гүйсэдхэл тухай тоосоое хаража үзэһэн байна.

СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй Түрүүлэгшэ А. П. Щитиков, СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй Түрүүлэгшэ В. П. Рубен зүблөөнэй хүдэлмэридэ хабаадаба.

(ТАСС).

ШЭНЭ ТАСС ҺОНИН

Совет-замбиин хөөрэлдөөнүүд

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо К. Т. Мазуровай хани ёһоной албанай хэрэгээр Советскэ Союзда ерээд байһан Замбиин Республикын президент К. Каундын хөөрэлдөөнүүд ноябриин 21-дэ Кремльдэ эхилбэ.

Үнэн зүрхэнэй, хани ёһоной оршон байдалда үнгэрһэн хөөрэлдөөнүүдэй үедэ совет-замбиин харилсаае хүгжөөхэ асуудалнуудаар, мүн уласхоорондын гол шухала асуудалнуудаар һанамжануудаа хэлсэһэн байна. Урда Африкадахи байдалые, колониализмын үлэгдэлнүүдые буруушаан, национальна бэеэ дааһан байдалай түлөө тэмсэгшэ африкан арадуудай тэмсэлэй асуудалнуудта гол анхарал хандуулагдаа.

Хөөрэлдөөнүүд үргэлжэлүүлэгдэхэ.

(ТАСС).

ВЕНОГУУДЫЕ ТАБИБА

Замбиин Республикын президент д-р Кеннет Д. Каунда ноябриин 21-дэ В. И. Ленинэй Мавзолейдэ ерэжэ, венок табяа. Хүндэтэ айлшан Кремлиин ханын хажуудахи Танигдаагүй солдадай хүүрэй дэргэдэ венок мүн лэ табиба. Үдэшэжэ ябалсаһан Замбиин гүрэнэй ажал ябуулагшад, тэрэшэлэн Замбиин Республикаһаа СССР-тэ байдаг элшэн сайд Д. Сибаджене Замбиин Республикын толгойлогшотой хамта ерээ.

(ТАСС).

ГАЗАР ҺАЙЖАРУУЛХА ГАБШАГАЙ ХОЁР ҺАРА

...ОЯБРЬ — 30 НОЯБРЬ

...Н УРГАСЫН ЭЗЭН

...совхозой үнинэй ме... Е. Ф. Татарников ...дай звеное дүрбэ... хүтэлбэрилнэ. Тэ... ...уруза таридаг газар ...үб тосхонһоо холо ... Энэ плантаци үрэ... ...й доболиг газарта. ...элтэй кукурузаша... ...ро хэшээлтэйгээр ...й ашаар баян ур... ...дана.

...ондо Е. Ф. Татар... ...0 гектар талмайн га... 103,1 центнер ку... ...абша намаа хуряа... Иигэжэ совхозой нэ... ...елениин һаамхай ...үулхэ 2.240 тонно ...гдаһан байна. Энэ... ...эгшэ жэлэйхиһээ ...ээр ехэ силос бо... ...лиг газарта оршо... ...һалагдадаггүй энэ ...эрэһээ урдандаа ...абтадаг һэн. Гек... ...оройдоол кукуру... ...0 центнер набша ...гдадаг байгаа.

Кукурузашан даажа абаһан ажалдаа үнэн сэдьхэлһээ хандажа, үтэгжүүлгэ ехээр оруулһанайнгаа ашаар энэ хуурай газарые үрэжэл һайнтай болгожо шадаа бшуу. Е. Ф. Татарников жэлһээ жэлдэ наг шэбхэ ехээр зөөжэ, плантаци дээрэ тараана. Тэрэ дүрбэн жэлэй туршада 15 мянган тонно наг шэбхэ зөөһэн байха юм. Тэрээнһээ гадна, аммиагай уһан, калийнофосфорно дабһан участогай хурьһэндэ оруулагдана.

Таряалан, сабшалангай үрэжэл һайжаруулха хоёр һарын соносхогдоод байхада, кукурузашан 1.000 тонно наг шэбхэ, 100 тонно аммиагай уһа, гектар бүхэндэ нэгэ центнер минеральна үтэгжүүлгэ участогтаа зөөһэн байна.

«МТЗ-52» түхэлэй шэнэ трактор, газарай хурьһэндэ үтэгжүүлгэ оруулдаг сеялкэ гэхэ мэтэ техникэ кукурузашанай мэдэлдэ үгтэнхэй юм.

А. ЕЛИСЕЕВ.

Зэдын аймаг.

...ШАГАЙ АЖАЛ

...элдэ орооһо таряа... ...абхын, ногооной ...а абахын тула ... аймагта газар ...шэдэй оньһожо... ...20 отряд, звено ...айна. Тэдэнэр ...й таряалан, саб... ...дээрэ наг шэб... ,ерэхэ жэлэй үн... ...н үндэһэ һуури ...ар һайжаруулха ...ёр һарын эхин... ...эр таряалан бо... ...лан дээрэ 70 ...шо наг шэбхэ гар...

...колхозой газар ...эжүүлгын онь... ...дамал отряд хүдэлжэ бай... ...отрядта 12 ...а трактор даалгаг... ...-отрядай гэшүүд ...аа оньһон техни... ...бүтээдэг байха ...отрядай меха... ...сабшалан, та... ...мүнөө 7 мян... ...онно наг шэбхэ ...ань газар үрэжүүлгын габшагай хоёр һарада хараалагдаһан түсэбэй 80 процентнь болоно.

Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахыда газар үрэжүүлгын хүсэ ехэтэй отряд ажаллана. Тэрэниие дүршэл шадабари ехэтэй механизатор Ешн Нимаевич Холбоев хүтэлбэрилнэ. Отрядай мэдэлдэ бульдозер, наг шэбхэ ашадаг хоёр түхеэрэлгэ, «К-700» түхэлэй дүрбэн трактор, арбаад автомашина ба трактор үгтэнхэй. Габшагай хоёр һарын эхинһээ хойшо ажахын сабшалан, таряаланда 12 мянган тонно нютагай үтэгжүүлгэ гаргагдаа.

Ноябриин дүүрэтэр энэ отряд үшөө 6 мянган тонно наг шэбхэ гаргаха зорилготой. Тиимэһээ газар үрэжүүлхэ габшагай хоёр һара соо түсэблэгдэһэн 15 мянган тоннын орондо 18 мянган тонно наг шэбхэ сабшалан, таряаланда гаргагдахаар багсаагдана.

А. НАГАСЛАЕВ.

Даабарияа үлүүлэгшэд

КАБАНСК. (Худөө бэшэгшэ А. Халтуев). «Шергинский» совхозой Краснояровай гүүртэдэ ажалладаг һаалишад һү абаха, гүрэндэ тушааха жэлэйнгээ түсэб аймаг дотороо эгээл түрүүлэн сүм дүүргэһэнээ мэдүүлбэ.

Һаяын дүнгөөр энэ фермын коллектив түсэбэй ёһоор 6020 центнер һү һааха аад, 6200 центнертэ хүргэжэ, түсэбһөө гадуур 520 центнер сагаан эдеэ Эхэ орондоо худалдаа. Гүүртын үнинэй түрүү һаалишад А. Ф. Лоскова, П. Г. Конева, Е. И. Тугарина, П. И. Мурзина гэгшэд жэлэй эхинһээ хойшо 50000 гаран центнер һү абаһан байна.

Мүнөө дурсагдагша фермын һаалишад жэлэй дүүрэтэр 700 центнер һү нэмэжэ һааха.

Улаан туг, мүнгэн шантайгаар...

НИЖНЕАНГАРСК. (Аймагай газетын редактор Г. Коневин). Юһэдэхи табан жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь уридшалан дүүргэхын түлөө социалис мүрысөөндэ оролсоһон «Северный» совхозой нэгэдэхи отделениин һаалишад, малшад горитой амжалта түйлаба. Тиигэжэ тус отделениин коллектив гүрэндэ һү тушааха 9 һарынгаа түсэб 122 процент, мяха 133 процент дүүргэжэ, КПСС-эй райкомой, аймгүйсэдкомой дамжуулгын Улаан туг, мүнгэн шанда хүртэбэ.

Эдэ үдэрнүүдтэ совхозой бусад отделениинүүдтэ социалис мүрысөөн улам эршэтэйгээр дэлгэржэ, тодорхойлхы, дүрбэдэхи жэлэйнгээ даабари бултадаа бэелүүлхын түлөө шармайн оролдожо байнхай.

ТҮСЭБҺӨӨ ГАДУУР— 580 ЦЕНТНЕР ҺҮН

ТУРУНТАЕВО. (Штатнабэшэ корреспондент А. Афанасьев). Хараалагдаһан даабаряа үлүүлэн дүүргэхын тула бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан «Прибайкалец» колхозой һаалишад һүүлэй үедэ түйлаһан амжалтаяа улам арьбадхана. Тиин һүүлэй мэдээгээр дурсагдагша ажахы гүрэндэ 580 центнер һү жэлэй түсэбһөө гадуур тушаагаа. Эндэ сагаан эдеэ улам элбэгжүүлдэг Ирликскэ, Коменско гүүртэнүүдэй коллектив онсо шалгаржа ябана. Эдэ фермэнүүдэй һаалишад мүнөө Зэдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой һаалиин гүүртэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй үүсхэлые зүбшөөд, абаһан уялгануудаа шэнэлбэ.

ТОДОРХОЙЛХЫ ЖЭЛЭЙ ДҮҮРЭТЭР 38 ҮДЭР ҮЛЭБЭ

ТҮРҮҮ ОРОШОНОЙ ТҮЙЛАЛТА

БАГДАРИН. (Штатнабэшэ корреспондент А. Цыренов). Баунтын саһан туулгата хадануудай хоорондо оршодог Мурокит гэжэ газарта Ленинэй орденто орошон Жамсо Иванович Молоковой даадаг фермэ байрланхай юм.

Үхибүүн ябахаһаа хойшо оро манажа үндыһэн энэ нүхэр мүнөө Полина Павловна һамгантайгаа хамта 800 шахуу оро харууһална. Олон жэлэй туршада оро адуулхадаа нилээд дүршэһэн Молоковтоной бүлэ түсэбтэ табан жэлэй дүрбэдэхи жэлдэ 100 эхэ оро бүриһөө 80 тугал түлжүүлэн абаха уялгаяа үлүүлээ юм.

Мүнөө Жамсо, Полина Молоковтон һүрэг оройо тобир тарганаар үбэлжүүлжэ, тоо толгойень бүри олошоруулха зорилготойгоор Дээдэ-Маарагтын бэлшээридэ зөөхэнь.

ИВАН ХАЛБАЕВ ТҮРҮҮЛНЭ

Дээдэ-Тайлсын совхоздо 34 малшад хамта 1998 толгой бүрүү, хашарагуудые харууһална. Тэдэнэрэй дунда социалис мүрысөөн эмхидхэгдэнхэй, үрэ дүнгүүдынь һара бүри гаргагдажа байдаг. Жэлэй эхинһээ хойшо малайнгаа шэгнүүрые 167 центнерээр дээшэлүүлһэн Иван Халбаев мүрысөөндэ түрүүлбэ.

Үнгэрһэн октябрь һарын дүн согсолходо, Николай Яковлев мүрысөөндэ илаба. Тэрэ малайнгаа шэгнүүрые үнгэрһэн һарада 37 центнерээр гэхэ гү, али сүүдхэдэ толгой бүринь шэгнүүрые 882 граммаар дээшэлүүлээ.

Д. ДОРЖИЕВ.

НҮХЭР Л. И. БРЕЖНЕВ КПСС-эй АЛАС- ДУРНЫН КРАЙКОМОЙ БА ОБКОМУУДАЙ НЭГЭДЭХИ СЕКРЕТАРЬНУУДТАЙ УУЛЗАБА

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев КПСС-эй Алас-Дурнын крайкомой ба обкомуудай нэгэдэхи секретарьнуудтай ноябриин 21-дэ Хабаровскда уулзаа.

Хани ёһоной, халуун хөөрэлдөөндэ КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн А. А. Громыко хабаадаба. КПСС-эй Хабаровска крайкомой нэгэдэхи секретарь А. К. Чёрный, КПСС-эй Амарай обкомой нэгэдэхи секретарь С. С. Авраменко, КПСС-эй Камчаткын обкомой нэгэдэхи секретарь Д. И. Качин, КПСС-эй Магаданай обкомой нэгэдэхи секретарь С. А. Шайдуров, КПСС-эй Сахалинай обкомой нэгэдэхи секретарь П. А. Леонов, КПСС-эй Яхадай обкомой нэгэдэхи секретарь Г. И. Чиряев, КПСС-эй Еврейн автономито областиин обкомой нэгэдэхи секретарь Л. Б. Шапиро, Хабаровска хизаарай гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Г. Е. Подгаев, КПСС-эй Хабаровска крайкомой бюрогой гэшүүд хөөрэлдөөндэ хабаадаа.

Алас-Дурнын хизаарнуудай ба областьнуудай партийна ажабайдалай, ажахын болон соёлой байгуулалтын асуудалнууд, тэрэ тоодо Байгал-Амарай түмэр замай барилгада хабаатай асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэбэ.

КПСС-эй крайкомой ба обкомуудай нэгэдэхи секретарьнууд түсэбтэ табан жэлэй, дүрбэдэхи жэлэй түсэбүүдэй дүүргэлтын ябаса тухай, Алас-Дурнын ажалшадай түйлаһан амжалтанууд тухай, партиин Центральна Комитедэй уряада харюу болгон, ажалай үндэр бүтээсэ түйлахын түлөө, түсэбтэ даабаринуудые үлүүлэн дүүргэхын түлөө социалис мүрысөөнэй дэлгэрүүлэгдэһэн тухай нүхэр Л. И. Брежневтэ мэдээсээ.

КПСС-эй ЦК-гай гэшүүд Б. П. Бугаев, А. Ф. Добрынин, КПСС-эй Центральна шалгалтын комиссиин гэшүүд А. М. Александров, Л. М. Замятин хөөрэлдөөндэ мүн лэ хабаадаба.

(ТАСС).

НҮХЭР Л. И. БРЕЖНЕВ ВЛАДИВОСТОК ЕРЭЭ

ВЛАДИВОСТОК. (ТАСС). КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев ноябриин 22-то Владивосток ерэбэ. Эндэ Америкын Холбоото Штадуудай президент Дж. Фордтой уулзаха байна.

Л. И. Брежневтэй хамта КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, граждан авиациин министр Б. П. Бугаев, СССР-һээ США-да байдаг элшэн сайд А. Ф. Добрынин, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин туһалагша А. М. Александров, ТАСС-ай генеральна директор Л. М. Замятин, СССР-эй МИД-эй коллегиин гэшүүн Г. М. Корниенко гэгшэд ерэлсээ.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневые Владивостогой аэропортдо КПСС-эй Приморийн крайкомой нэгэдэхи секретарь Б. П. Ломакин, Приморийн хизаарай гүйсэдкомой түрүүлэгшэ И. И. Штодин, Алас-Дурнын Улаан тугта сэрэгэй округой сэрэгүүдэй командалагша армиин генерал В. И. Петров, Номгон далайн Улаан тугта флодой командалагша вице-адмирал В. П. Маслов, КПСС-эй Приморийн крайкомой бюрогой гэшүүд угтаба. (ТАСС).

АЖАЛАЙНГАА АШАГ ҮРЭ ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ

СССР-эй Эд хэрэглэгшэдэй кооперациин этигэмжэтэдэй IX съезд

СССР-эй Эд хэрэглэгшэдэй кооперациин этигэмжэтэдэй IX съезд ноябриин 21-дэ Кремлиин Ехэ ордон соо хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлбэ. Центросоюзай правлениин ба шалгалтын комиссиин хүдэлмэри тухай элидхэлнүүдые зүбшэн хэлсээ.

Казахстанай Эд хэрэглэгшэдэй холбооной правлениин түрүүлэгшэ Е. Х. Хасенов үгэ хэлэхэдээ, мүнөө үедэ эд хэрэглэгшэдэй кооперациие хүгжөөлгын, тэрэнэй ажал ябуулгые һайжаруулгын арга зам тухай пэлгэрэнгыгээр тогтобо. Республика дотор хонидой тоо толгойе 50 миллиондо хүргэхэ тухай КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй табиһан зорилго бидэнэй шухала хэрэг болоно гэжэ кооператорнууд тоолоно гээд тэрэ тэмдэглээ.

Гүрэнэй худалдаа наймаанай ба эд хэрэглэгшэдэй кооперациин хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай ЦК-гай түрүүлэгшэ А. Г. Шалаурова съезд дээрэ үгэ хэлэбэ.

Кооперативна ажахын ажал хүдэлмэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ, тэрэниие хүтэлбэрилгые һайжаруулха тухай олон хүнүүд үгэ хэлэбэ.

Республиканска Эд хэрэглэгшэдэй холбоонуудай правлениин түрүүлэгшэнэр: Молдавиһаа — М. В. Скуртул, Азербайджанһаа — Ш. К. Султанов, Литваһаа — А. А. Янкаускас, Туркмениһээ — М. К. Нурягдыев, Эстониһоо — В. И. Вайно, Грузиһаа — К. Н. Шавишвили, мүн Ставрополиин хизаарай КПСС-эй Изобильненскэ райкомой нэгэдэхи секретарь Социалис Ажалай Герой Г. К. Горлов болон бусад элидхэлнүүд тушаа үгэ хэлээ.

Центросоюзай правлениин, шалгалтын комиссиин хүдэлмэрие съездын делегадууд һайшааба.

Центросоюзай правлениин түрүүлэгшэ А. П. Климов түгэсхэлэй үгэ хэлээ.

Удаа тээнь Центросоюзай правлениин түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо Н. И. Супотницкий кооперативна эмхинүүдэй уставуудта хубилалтануудые хэхэ, нэмэлтэнүүдые оруулха тухай асуудалаар үгэ хэлэбэ. Эд хэрэглэгшэдэй бүлгэмэй, райпотребсоюзай, областной, хизаарай ба республиканска эд хэрэглэгшэдэй холбоонуудай жэшээтэ уставуудта, Центросоюзай уставта хубилалтануудые хэхэ, нэмэлтэнүүдые оруулха тухай тогтоол съезд нэгэн һаналтайгаар баталан абаба.

(ТАСС).

Комсомолой ажабайдал

ЗАЛУУ МАЛШАДТА—АНХАРАЛ

Залуу зон хүдөө нютагтаа үлэхэ дурагүй болоо гэһэн буруу һанал бии. Иигэжэ хэлэһэн зон габшагай ажалаараа суурда гараһан олон тоото залуу һаалишад, хонишод, мал адуулагшад тухай мартана. Сэхыень хэлэхэдэ, һургуулияа һая дүүргэһэн залуу хүн колхоз, совхоздоо үлэжэ ажаллаха хүсэлэнтэй байһаншье һаа, һүүлэй һүүлдэ энэ хүсэлынь унтаршана. Юун дээрэһээ энэ болоноб? Олон ушарта колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд тэдэнэртэ анхаралаа хандуулнагүй, һайн мэргэжэл олгохые оролдоногүй.

Жэшээлэн хэлэбэл, СПТУ дүүргээд ерэһэн залуу хүбүүдтэ саг соогоо трактор гү, али комбайн даалгагданагүй. Олон ушарта үни хада хаягдаха болоһон, хуушан, эбдэрхэй техникэ тэдэндэ үгтэнэ.

Эдэ мэтын шалтагаануудһаа боложо, хүдөөгэй залуушуулай 80 процентнь хото город ошожо, хүдэлхэеэ эрмэлзэнэ.

Манай аймаг дотор иимэ байдал үгы гэхын аргагүй. Гэбэшье олохон хүбүүд, басагад һургуулияа дүүргэһэнэйнгээ һүүлдэ нютагтаа үлэжэ, һаалишад, хонишод, мал адуулагшадаар ажалладаг байна. Тиихэдээ һургуулинуудтань энэ талаар аша сэхэтэй ойлгууламжын, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулагдадаг байһаниинь эли болоно гээд һанагдана.

Илангаяа олон залуушуул манай аймагай һү һаалиин фермэнүүдтэ ажалладаг гэжэ онсо тэмдэглэмээр. Бүхыдөө комсомол-залуушуулай һү һаалиин 6 фермэ эмхидхэгдэнхэй. Эндэ залуу һаалишадай, мал адуулагшадай ажабайдалые һонирхолтой болгохын тулада ехэ юумэн хэгдэдэг.

Фермэ бүхэн дээрэ улаан булангууд бии. Тэндэ телевизорнууд табигданхай. Шэнэ газетэ, журналнууд үдэр бүхэндэ асарагдажа байдаг. Һонирхолтой асуудал-харюугай үдэшэнүүд, ажалай түрүүшүүлтэй уулзалганууд үе болоод лэ үнгэргэгдэдэг. Гэбэшье иимэ ажал ябуулгануудай хүсэд һайнаар гуримшуулагдаагүй байһаниинь голхормоор.

Энээнһээ уламжалан хэлэхэдэ, комсомолой комитедүүдэй гол зорилгонуудай нэгэн хадаа залуу малшадай дунда үргэн дэлисэтэй ойлгууламжын, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулха шухала болоно. Энэ шухала хэрэг һайнаар эмхидхээ хадамнай, залуушуул бүри олоороо хүдөөдэ үлэхэ, фермэ, отарануудта ошожо хүдэлхые эрмэлзэхэ ха юм.

Мүн залуу малшадай һуралсал шухала юумэнүүдэй нэгэн мүн. Энээниие хэзээдэшье мартангүй, залуушуулые бараниень һургахын тулада, комсомолой политһуралсал ябуулдаг пропагандистнууд ехэ оролдосо гаргаха ёһотой.

Һая боложо дүүрэһэн комсомолой областной эдэбхитэдэй суглаан дээрэ энээн тушаа һонирхолтой хөөрэлдөөн болоо һэн. Тиихэдэ Хяагтын аймагай. Ехэ-Нугын совхозой зоотехник Владимир Юмтаров үбэлжэлгын халуун үедэ политкружогойнгоо хэшээл яажа эмхидхэдэг түйхайдаа хөөрэхэдэнь ехэ һонирхон шагнаа һэмди. Тиимэһээ һү һаалиин комсомол-залуушуулай фермэнүүдэй улаан булангууд соо политһуралсалай хэшээлнүүдые үнгэргэхэ тухай бодонобди.

Залуу малшад... Эдэнэр аха нүхэдэйнгөө хэрэг халан абаад, хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ хүсэн. Тиимэһээ мал ажалай кадрнуудые хүмүүжүүлхэ хэрэг комсомолой организацинуудай гол зорилгонуудай нэгэн болоно гээшэл.

В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой комсомол-залуушуулай һү һаалиин нэгэдэхи фермэ тухай хөөрэхэ хүсэлэн бии. Эндэ гансал залуушуул ажалладаг юм. Дүй дүршэлтэй малшан Никифор Евсеевич Болонев фермые даагшаар хүдэлдэг. Тэрэ 13 жэлэй туршада тус фермые хүтэлбэрилнэ. Тиимэһээ залуу зониие хүмүүжүүлжэ шадаха, энэ хэрэгтэ дүршэһэн хүн гэжэ тэмдэглэлтэй.

Һаалишад тухайгаа Никифор Евсеевич ехэ омогорхолтойгоор хөөрэдэг. Эсэгэ янзаар тэдэнэртэ хандажа, хүндэ хүшэр сагай тохёолдоходо туһалхаар бэлэн байдаг. Иигэжэ бэе бэеэ һайнаар ойлголсожо ажаллахада, хүдэлмэри урагшатай, амжалтатай байдаг гэжэ эли ааб даа.

Аха ёһоной туһаламжа, һургаал, заабари ямар үнэтэй гээшэб! Залуу һаалишад бүхы оролдосоёо гарган, һайнаар, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлдэг болохые эрмэлзэнэ ха юм.

Тус фермэдэ комсомолой организаци бии. Комсоргонь — Катя Филатова. Тэрэ арбан класс дүүргээд, эндэ ажаллахаяа ерээ һэн. Тиихэдээ хоёрдохи һаалишанаар хүдэлөө. Мүнөө бүлэг үнеэдые өөрөө даажа абаад, амжалтатайгаар ажаллажа байна.

Эндэ һайн ажал хэрэгээрээ суурхаһан һаалишад олон. Жэшээлхэдэ, Света Иванова һаамхай үнеэн бүхэнһөө жэлдээ 2500 килограмм һү һааха даабаритай байһан аад, 2400 килограмм һаагаад байна. Бүри һаяын сагта 1974 онойнгоо түсэб дүүргэжэ, юһэдэхи табан жэлэй түгэсхэхы жэлэй тоосоогоор ажаллажа эхилхэнь.

Мүн Лена Солодухина, Люба Курлыхина, Лариса Патрахина, Катя Ковалева гэгшэд абаһан социалис уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэжэ байна.

Иигэжэ залуу зондо анхаралтайгаар хандахада, туһаламжа хүргэхэдэ тэдэнэр тон һайнаар ажаллана. Тиимэһээ залуушуулай мал ажалда олоороо ержэ хүдэлхынь тулада ойлгууламжын, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һургуулинуудай багшанар, колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд суг ябуулха ёһотой. Тиигэбэд хамтымнай хэрэг — хүдөө ажахын үйлэдбэри бүри хүгжэхэ.

А. ТРИФОНОВ,
ВЛКСМ-эй райкомой секретарь.

Улаан-Үдын аймаг.

Түнхэнэй аймагай «Восточные Саяны» колхозой суута механизатор Дагба Онгорович Малзуровые манай зураг дээрэ харанат. Түрүү механизаторай үбсүүндэ Октябрийн революциин орден яларна.

КПСС-эй гэшүүн Александр Иннокентьевич Сухарев Улаан-Үдын шэлэй заводто ажалладаг. Машинно-ванна цехэй табадахи разрядай шэлшэн А. И. Сухарев завод соогоо дэлгэрһэн мүрысөөндэ жэл бүри түрүүлжэ ерадаг юм. Тэрээндэ коммунис ажалай ударник гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдонхой. Тодорхойлхы дүрбэдэхи жэлдэшье Александр Иннокентьевич эрхим һайнаар ажаллажа байнхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Александр Иннокентьевич Сухарев ажалдаа.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ЗОРИЛГОМНАЙ ЭЛИ ТОДО

«Белоруссиин партийна организацида суртал бодол нэбтэрүүлдэг кадрнуудые шэлэн томилхо, хүмүүжүүлхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоол ажалшадые суртал бодолой, политическэ талаар хүмүүжүүлгын хэмжээе бүхы талаһаань дээшэлүүлхэ гэһэн анхаралаар нэбтэрэнхэй. Тус тогтоол соо суртал бодол нэбтэрүүлдэг кадрнуудые шэлэн томилхо, хүмүүжүүлхэ талаар Белоруссиин партийна организациин бэелүүлдэг ажал ябуулга гүнзэгыгөөр хаража үзэгдэһэн, тэрэшэлэн һайн талань ба дутагдалнуудынь элирхэйлэгдэһэн, тэрэниие саашадань нарижуулха замууд хараалагдаһан байна.

КПСС-эй ЦК-гай тогтоолой тунхаглагдамсаар, партийна эхин организацинуудай бүхы секретарьнуудые суглуулжа, энэ шухала документтэй танилсуулһан байнабди.

Советскэ районой партийна организаци ажалшадые үзэл сурталай талаар амжалтатайгаар хүмүүжүүлжэ шадахаар дүй дүршэлтэй, политическэ талаараа бэлэдхэл һайнтай кадрнуудтай юм. Эдэ кадрнуудые шэлэн томилхо, хүмүүжүүлхэ асуудалые партиин райком гол анхаралдаа байлгадаг.

Мүнөө манай районой пропагандистнуудай 90 процентнь, политинформаторнуудай 60 процентнь дээдэ һургуулитай хүнүүд. тиихэдэ пропагандистнуудай 70 процент шахуунь 5 жэлһээ дээшэ энэ харюусалгатай даалгабари дүүргэжэ ябана.

Үзэл сурталай кадрнуудые район соогоо бэлдэхэ, хүмүүжүүлхэ юрэнхы гурим бии болонхой. Энэмнай партийно-ажахын эдэбхитэдые һургаха календарна түсэб соо һуурияа олонхой. Жэшээлхэдэ, партийна эрхим организацинуудай секретарьнуудай, цеховой партийна организацинуудай ба партийна бүлэгүүдэй эмхидхэгшэдэй семинарнууд квартал бүри үнгэргэгдэнэ, партийна һуралсалай бүхы шатануудай пропагандистнуудай, агитколлективүүдые хүтэлбэрилэгшэдэй, политинформаторнуудай семинарнууд саг үргэлжэ боложо байдаг. Партийна комитедүүд өөрынгөө түсэбүүдээр үзэл сурталайнгаа хүдэлмэрилэгшэдэй һуралсал эмхидхэнхэй.

Манай районой партийна организацида мүнөө 332 политическэ эхин һургуули, марксизм-ленинизмын үндэһэ һуури шудалдаг һургуули, теоретическэ семинарнууд бии. Партийна, комсомолой ба юрэнхы эрдэмэй һуралсалда 17 мянган хүн һурана, экономическа бүгэдэ нийтын һуралсалда 7 мянганһаа үлүүтэй хүн хабаадана.

«Электромашина», судна бүтээлгын заводуудай, Госпланай, Министрнүүдэй Соведэй, хүдэлмэришэн залуушуулай 1-дэхи һургуулиин, 2-дохи, 3-дахи, 8-дахи һургуулинуудай. кооптехникумэй болон бусад организацинуудай эмхи зургаануудай партийна организацинууд шагнагшадтаа программын ёһоор дурадхагдадаг теоретическэ асуудалнуудые коммунис байгуулалтын мүнөөнэй байдалтай коллективүүдэйнгээ шиидхэдэг зорилгонуудтай нягта холбоотойгоор тайлбарилдаг юм.

Район соомнай 647 пропагандист бии. Эрхим пропагандистнуудай дүй дүршэл ходо шахуу согсологдожо байдаг. Облпрофсоведэй теоретическэ семинарай хүтэлбэрилэгшэ Раиса Яковлевна Деренченко, Буркоопсоюзай марксизм-ленинизмын үндэһэ һуури шудалдаг һургуулиин — Павел Антонович Кошмарев, ой модоной ажахын министерствэһээ — Анатолий Григорьевич Демкин, хэлхээ холбооной үйлэдбэриин техническэ управлениһээ — Вера Ананьевна Тимофеева болон бусад түрүү дүй дүршэлөөрөө, мэргэжэл шадабаряараа олондо мэдээжэ болонхой.

Гэхэтэй хамта политическэ гэгээрэлэй бүхы шатануудай пропагандистнуудта теоретическэ ба методическа туһаламжа үзүүлэгдэдэг, семинарнууд, консультацинууд, нэмэл занятинуул үнгэргэгдэдэг.

Парткомууд болон партийна эхин организацинууд байгша оной һуралсалай шэнэ жэлдэ һайн бэлэдхэлтэй ерээ. Түрүүшын хэшээлнүүд республикын типографида, универмагта, хэлхээ холбооной управлениидэ, городой түб библиотекэдэ, столовонуудай трестдэ, Верховно сүүдтэ, «Свинопром» трестдэ һайнаар, эмхитэйгээр үнгэрөө. Зүгөөр Уран зохёолшодой холбоондо, хүдөө ажахын министерствэдэ, спортлотогой управлениидэ, адвокадуудай коллегидэ, 16-дахи һургуулида, багшанарай 2-дохи училищида октябрийн 1-дэ һуралсал эхилээгүй. Буряадай багшанарай институдай теоретическэ семинарнууд партиин райкомой заабариие хараадаа абангүй, эмхидхэлэй хэшээлнүүдээр дүүргээ.

Зарим партийна эхин организацинууд һуралсалай шэнэ жэлдээ һайнаар бэлдээгүй байгаа. Жэшээлхэдэ, автоһургуулиин, «Байкал» гэжэ оёдолой нэгэдэлэй, «Горзеленстройн», «ПАП-1» гэжэ предприятиин политическэ һургуулинуудай хэшээлнүүд эмхигүйгөөр, һонирхолгүйгөөр үнгэрөө. Эдэ партийна организацинуудай секретарьнууд КПСС-эй райкомой бюро дээрэ шанга һануулгада хүртөө.

Предприяти, министерство, албан зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд бүхэниие пропагандист болгохо гэжэ партиин райком оролдоно.

Пропагандистнуудые бэлдэхэ талаар Улаан-Үдын горкомой дэргэдэ эмхидхэгдэһэн марксизм-ленинизмын үдэшын университет ехэ үүргэ дүүргэхэ ёһотой. Мүнөө тэндэ 319 хүн һурана. Тэдэнэй олонхинь предприяти, министерство, албан зургаан. организацинуудай, эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд. Гэбэшье тэдэнэй зариманиинь хэшээлнүүдтээ саг үргэлжэ ябанагүй.

Һуралсалай 1973—1974 ондо зарим предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд ямаршье шалтаггүйгөөр политическэ һуралсалда ябаагүй. Байгал-Сэлэнгын участогай начальник В. Т. Бородулин, сабхи оёдог фабрикын директор Д. П. Лобачев, «Байкалрыбвод» управлениин начальнигай орлогшо А. И. Ильюшкин, «ПАП-1» колоннын начальник Н. П. Наумов, уһанай ажахын министерствын министрэй орлогшо В. М. Маликов, комсомолой горкомой секретарь А. Д. Ухонов гэгшэд тэдэнэй тоодо оролсоно.

Ажалшадые суртал бодолой талаар, мүн политическэ хүмүүжүүлгэдэ хүтэлбэрилхы тушаалтадые хабаадуулха шухала гэжэ «Белоруссиин партийна организацида суртал бодол нэбтэрүүлдэг кадрнуудые шэлэн томилхо, хүмүүжүүлхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоол соо заагдаһан байна. Хүтэлбэрилхы кадрнууд ба мэргэжэлтэдэй өөһэдөө хабаадажа, өөһэдөө үлгэр жэшээ харуулаа һаань, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри урагшатай байна гээд дүй дүршэл харуулаа. Ушар тиимэһээ КПСС-эй райком һүүлэй үедэ энэ асуудалые райкомой бюрогой заседани дээрэ, пленум дээрэ хаража үзэһэн байна. Тиигэжэ хүтэлбэрилхы тушаалтад олоороо пропагандистнууд, политинформаторнууд, агитаторнууд болоһон юм.

Гэбэшье энэ хэрэгтэмнай дутагдалнууд үшөөл олон. Зарим хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэд партиин политикые хүн зоной дунда гүнзэгыгөөр тайлбарилха, ойлгуулха гэжэ оролдоогүй, коллективэйнгээ урда үгэ хэлэдэггүй.

Суртал бодол нэбтэрүүлдэг кадрнуудай хүсэлэл, эрмэлзэл оролдолго хадаа суртал бодолой, политическэ зорилгонуудые хамтадхан (комплекснoор) шиидхэхэ хэрэгтэ зорюулагдаһан байха ёһотой. Тиимэһээ партийна организацинууд хүмүүжүүлхы хүдэлмэрөө үйлэдбэри дээрэ, соёлой ба амаралтын түбүүдтэ, ажаһуудаг газартань адли тэгшээр ябуулха зэргэтэй. Энэ заабариие бэелүүлхын тула партийна эхин организацинууд үзэл сурталай хүдэлмэриин тодорхой гурим тогтоогоод, тэрэнээ хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлхэ уялгатай.

«Электромашина», судна бүтээлгын заводуудай, «Туяана» гэжэ оёдолой нэгэдэлэй, технологическа институдай, дотоодын хэрэгүүдэй министерствын, почтамтын, кооптехникумэй, 2-дохи ба 3-дахи һургуулинуудай партийна эхин организацинууд суртал бодолой, политическэ хүдэлмэрөө һайнаар ябуулха гэжэ оролдосг байна.

Гэхэтэй хамта манай райком лекционно ба агитационно хүдэлмэридэ ехэ анхарал хандуулна. Байгша оной 9 һара соо лекторнууднай 7 мянган лекци элдэб янзын асуудалнуудаар уншаа. Нүхэд Н. П. Мараев, П. Е. Дырхеев, Л. А. Баудер, Е. Е. Тармаханов, В. П. Битуев, Г. Д. Басаев, Б. Ц. Цыденжапов, Е. И. Морокова болон бусад бэрхэ лекторнууд гэжэ магтуулха ёһоороо магтуулдаг. Тиихэдэ район доторнай 2.000 агитатор, 450 политинформатор үдэр бүриин ехэ ажал хэнэ. Жэшээлхэдэ, Улаан-Үдын главпочтамтын агитколлектив 73 хүнһөө бүридэнэ. Тэдэнэй 25 хүниинь партиин гэшүүн. Отделени, бригада ба таһагуудые даагшад агитатораар томилогдонхой. Эдэбхи үүсхэлтэй коммунист Э. Г. Кубальская эндэхи агитколлективые хүтэлбэрилнэ. Түсэб соонь квартал соо ажал хэхэ хүдэлмэри хараалагданхай. Тэндэнь агитаторай семинар үнгэргэхэ, тэдэнэй ажалай хойноһоо хиналта хэхэ, нийтэ-политическэ хэмжээ ябуулганууды үнгэргэхэ, бэлдэхэ гэхэ мэтэ зүйлнүүд заагдана. Агитатор бүхэн өөрын дневнигтэй, тэрэ дневник соогоо хүнүүдэй асуудал бэшэдэг юм. Тиихэдэ агитколлективые даагша түрүү агитаторнуудай ажалые согсолдог заншалтай.

Суртал бодол нэбтэрүүлдэг кадрнуудые шэлэн томилхо, хүмүүжүүлхэ хэрэгтэмнай дутуу дундануудшье бии. Эдэнээ усадхаха, район доторoo үзэл сурталай хүдэлмэриие һайжаруулха зорилго бидэнэй урда табигдана.

В. БЕЛОУСОВ,
Улаан-Үдын КПСС-эй Советскэ райкомой политическэ гэгээрэлэй кабинедые даагша.

ЭЛЕКТРОВОЗУУД ТҮРГӨӨР ШУУМАЙНАД

Локомотивуудые түргэнөөр, һаадгүйгөөр ябуулжа, арадай ажахыда шухала хэрэгтэй ашаа ехээр шэрэхэ гэһэн хүсэл эрмэлзэлтэйгээр Зүүн-Сибириин түмэр замай Улаан-Үдын отделениин коллектив ажаллана. Машинистнүүд болон диспетчернүүд электровозуудые сүүдхэдээ 1000 километртэ ябуулхын тула тэмсэнэ. Түмэр замай Выдрино, Кижа, Горхон станцинуудай коллективүүд вагонуудай эрьесые дээшэлүүлээ. Энэ коллективүүд ашаа шэрэхэ һара бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэнэ. Эдэнэр вагонуудта ашаа ашаха, буулгаха дүрбэдэхи тодорхойлхы жэлэйнгээ даабари дүрбэн һараар уридшалан дүүргэнхэй.

Гусиное Озеро станциин локомотивна депогой хүдэлмэришэд тодорхойлхы жэлдэ абаһан уялгаяа амжалтатайгаар бэелүүлнэ. Эдэнэр тепловозуудые сүүдхэдээ 500 километртэ ябуулдаг болохо гэһэн шухала зорилго урдаа табяад, дундаа мүрысэнэ. Мүнөө тепловозууд сүүдхэдээ 488 километр ябуулагдадаг болоо. Тус депогой эрхим машинистнүүд Г. А. Лазарев, А. В. Ребриков, А. Б. Чекардин гэгшэд тепловозуудые түргэнөөр ябуулжа, ехэ ашаа шэрэнэ.

Улаан-Үдын М. И. Калининай нэрэмжэтэ локомотивна депогой коллектив байгша оной эхинһээ муу бэшэ үрэ дүн туйлана. Энэ депогой олохон машинистнүүд электровозуудые сүүдхэдээ 1000 километр зайда ябуулдаг болонхой. Бэрхэ машинистнүүд В. Ю. Попырин, В. Л. Петрищев, В. И. Соколов гэгшэд эрхимлэнэ. Диспетчернүүд И. М. Дружинин, Л. Ф. Осипов, К. И. Серебренников гэгшэд локомотивуудые түргэнөөр ябуулха хэрэгтэ хубитаяа оруулнад.

Электровозуудые һаадгүйгөөр, түргэнөөр ябуулһанайнгаа ашаар Улаан-Үдын локомотивна депогой хүдэлмэришэд байгша оной эхинһээ 5 миллион 230 мянган киловатт-час электрын элшэ хүсэ арьбалһан юм. Машинистнүүд Л. И. Шмыгорский, В. И. Артамонов, М. И. Киселев гэгшэд электрын элшэ хүсэ арьбалха хэрэгтэ ехэ хубитаяа оруулнад.

Түмэр замай Улаан-Үдын отделениин коллектив шэнэ онол арга, оньһон техникэ хэрэглэһэнэйнгээ ашаар лэ һара бүриингөө түсэбые үлүүлэн дүүргэнэ. Урлан нарижуулгын, ухаалан зохёолгын дурадхалнууд үйлэдбэридэ олоор нэбтэрүүлэгдэнэ. Байгша оной эхинһээ 788 дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэжэ, 400 мянган түхэриг арьбалагдаһан байна. Шэнэ онол арга хэрэглэжэ, эршэтэй шангаар хүдэлжэ байһан тус коллектив ашаанай эрьесые 1,7 процентээр, ажалай бүтээсые 1,3 процентээр дээшэлүүлһэн юм. Арба һарын даабариһаа гадуур 298 мянган тонно ашаа шэрээ. Зүүн-Сибириин түмэр замай Улаан-Үдын отделениин коллектив саашадаа бүри эршэтэйгээр хүдэлжэ, тодорхойлхы жэлэйнгээ даабари болзорһоонь урид дүүргэхэ арга боломжотой.

В. ШЕВЧЕНКО,
түмэр замай Улаан-Үдын отделениин инженер..

ДЕПУТАДУУДАЙ ОРОЛДОЛГООР

Жеребковско сельскэ Соведэй депутадуудай оролдолгоор Ананьевска районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо урдань хүдөө ажахыда аша үрэ үгэдэггүй 260 гектар газар эдлэгдэжэ ашаглалгада үгтэбэ.

Тус колхоз 11 мянган гектар газартай юм. Тэрэнэйнь миил хахадынь хахалагданхай, тарилга хэгдэдэг. Бэшэниинь, хөбоогоор хэршэгдэнхэй хэбтэдэг.

Нэгэтэ депутадууд өөһэдынгөө заседани дээрэ аша үрэ багатай газар наринаар шэнжэлжэ үзэхэ тусхай бүлэг байгуулаа һэн. Тиин тэндэ 600 гаран гектар газар эдлэжэ, бэлшээри болгоод, олон жэлэй ногоо болон бэшэншье ургамал тарижа болохо гэжэ мэргэжэлтэд элирүүлээд, байгаали сахиха республикынгаа инспекцидэ сонсхоһон юм. Мүнөө түрүүшын хэдэн зуугаад гектар шэнэ газар хахалагдаад байна.

Областиин олонхи районуудай Соведүүдэй хүдөө ажахын болон байгаали хамгаалха талаар саг үргэлжын комиссинууд областной инспекцитэй нягта холбоотойгоор ажалладаг. Тэдэнэй үүсхэл оролдолгоор 9-хи табан жэлэй эхилһээр 30 гара мянган гектар үрэжэл багатай газар эдлэгдэжэ, ашаглалгада үгтөө. Эндэ ямар газар ороноб гээ һаа—хахалагдаһан харгы зам, ургаса багаар үгэдэг винограднигууд, сэбэрлэгдэһэн шугы бургааһан болоно.

(ТАСС-ай корр).

Одессэ.

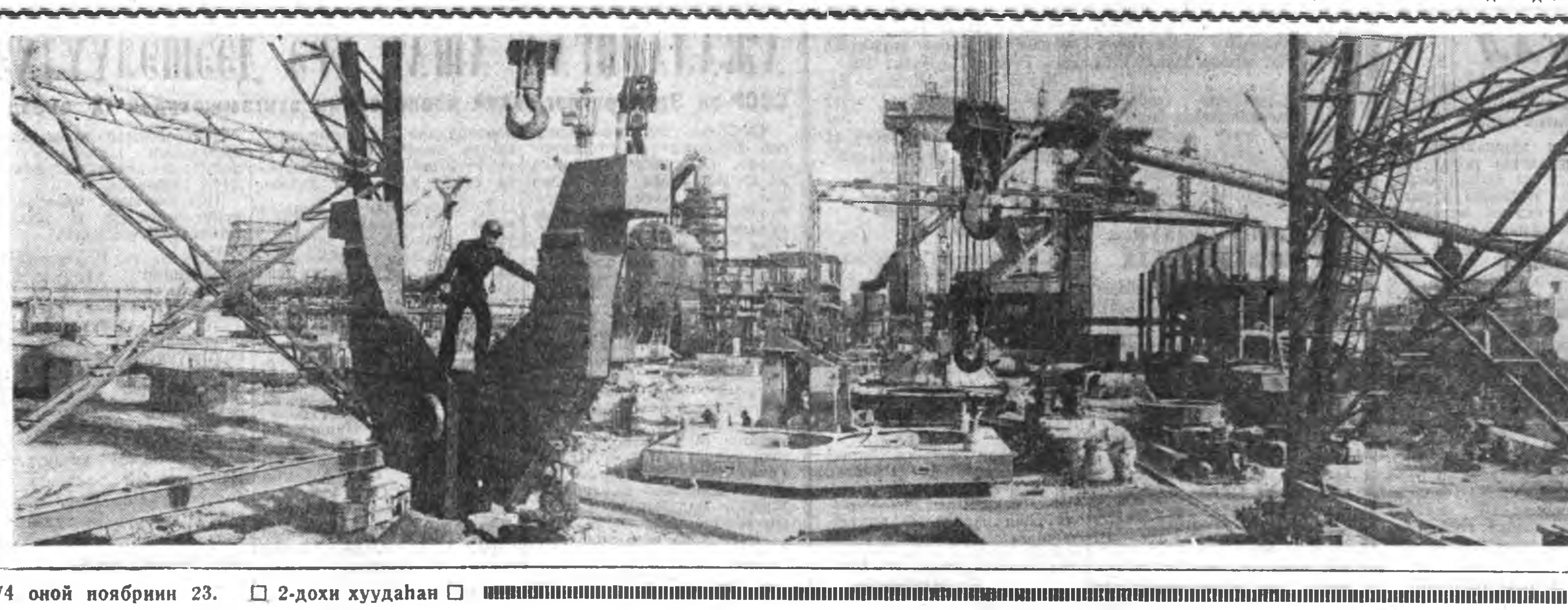
Табан жэлэй барилганууд

9-дэхи домные энэ жэлдэ ашаглахань

ДНЕПРОПЕТРОВСКО ОБЛАСТЬ. Криворожско металлургическа комбинадай дэлхэй дээрэхи эгээл томо 9-дэхи пэшэнэй барилга ашаглалгада үгтэхэ болобо. Барилгын талмай дээрэ үдэр бүри шэнэ түхеэрэлгэнүүд орожол байдаг. Барилгашадай олон мянган коллектив энэ жэлэй дүүрэтэр тус пэшэнииe ашаглалгада тушаахаар эрмэлзээн хүдэлнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 9-дэхи доменно пэшэнэй барилгын талмай.

ТАСС-ай фотохронико.

Монголой Арадай Республикын 50 жэлэй ойдо

ХЭТЭ МҮНХЫН ХАНИ БАРИСААН

Б. С. СЕМЁНОВ,

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүү лэгшэ

...аха дүү монгол арад, тэ...эй марксистско-ленинскэ ...алай — Монголой Арадай-...волюционно парти поли...ческэ ба ажалай дэбжэл... оршон байдалда алдар... һайндэр — МНРП-гэй ...бадахи съездын боло...р, Монголой Арадай Рес...бликын тогтоогдоһоор 50 ...эй ойе угтажа байна. ...эйн коммунис ба хү...мэришэнэй хүдэлөөнэй ...э ехэ ажал ябуулагша, ...СС-эй ЦК-гай Генераль... секретарь нүхэр Л. И. ...жнев түрүүтэй Советскэ ...юзай партийно-правитель...енна делегациин МНР-тэ ...хоёо байһан тухай мэ...элые манай монгол ха...ар илангаяа урма баяр...аар угтаа.

...оветскэ Союзай бүхы ...лшад дэлхэйн түүхэдэ ...э хуудаһа нээһэн, Агуу... Октябриин социалис ре...юциин 57 жэлэй ойе ...ан тэмдэглэбэ. Ленинэй ...э мэргэн һургаал, Октяб...н революциин хэрэг ган... манай орондо — лени...мын Эхэ орондо һалба... хүгжэнэ бэшэ, харин ...алис аха дүү оронуу... арадуудай ажабайдалда ...алтатайгаар бэелүүлэг...э байнхай. Монголой ...ай Республикын арад ...ы түрүүшээр Владимир ...ич Ленинэй заадһан за...ар Советскэ Союзай хой...оо даган дабшаа бэлэй. ...р тиимэһээ совет арад, ...ай Коммунис парти, со...алис хани барисаата оро...нуудай арадуудтал адли, монгол арадай һайндэрые өөрын һайндэр гэжэ тоолоно.

50 жэл оронууд ба арадуудай түүхэдэ тон бага болзор гээшэ! Зүгөөр энэ богони болзор соо хэды ехэ үйлэ хэрэгүүд, социально-экономическа хубилалтанууд монгол арадай хуби заяанда болоо гээшэб?

Дүлэтэ революционер Сүхэ-Баатар түрүүтэй Монголой Арадай-революционно партиин хүтэлбэри доро арадай революциин 1921 оной тэн багаар илаһаниинь бултанда мэдээжэ.

Большевигүүдэй парти болон совет орон пролетарска интернационализмын гол ёһо гуримуудта үнэн сэхэ байжа, Монголой правительствын гуйлтаар Монгол оронии харин дайсадһаа сүлөөлхэ, зэбсэгтэ бандануудые усадхаха хэрэгтэнь туһалһан байна.

1921 оной ноябриин 5-най үдэр монгол ба совет арадуудай хани барисаае хүгжөөхэ хэрэгтэ түүхэтэ удха шанартай болоһон юм. Тэрэ үдэр В. И. Ленин Сүхэ-Баатарай толгойлһон Монголой делегацитай уулзажа, монгол гүрэнэй саашадаа хүгжэхэ тодорхой замые зааһан байна.

Гэзгдэлдэ ороһон оронууд капиталис хүгжэлтые алгад гаран, социализмын замда гараха гэһэн ленинскэ теори марксизм-ленинизмын гайхамшаг туйлалта болоно.

1924 оной августда МНРП-гэй III съезд, тэрэ оной ноябрь һарада арадай Ехэ хурал боложо, оронoй ба партиин хүгжэлтэдэ туйлай ехэ үүргэ дүүргэһэн байна.

Тэрэ гэһээр 50 жэл үнгэрбэ. Монголой Арадай-революционно парти ороноо хэдэн зуун жэлэй гээгдэлһээ гаргахын, шэнэ экономико байгуулхын, эрдэм наука ба соёл культурые хүгжөөхын, арад зонойнгоо ажаһуудалай хэмжээе дээшэлүүлхын тула, ажалшан арад зоноо элсүүлэн ударидахын тула туйлай ехэ хүдэлмэри ябуулаа.

Мүнөө МНРП болон монгол арад энэ эсэшэ сусашагүй ажал ябуулгын, ажал ба тэмсэлэй дүнгүүдые гаргажа байна.

МНР — бэеэ даанхай социалис гүрэн юм. Тэрэнэй нэрэ хүндэ уласхоорондын байдалда улам ехэ болоно байна. Дэлхэйн олон гүрэнтэй тэрэ дипломатическа харилсаатай, худалдаа наймаанай, соёл культурын талаар холбоотой.

Монгол орон 50 жэлэй турша соо мүнөө үеын промышленностьтай, хүгжэнги хүдөө ажахытай социалис гүрэн болоһониинь дабажа гараһан замайнь гол дүн болоно.

Монгол арадай бүхы илалтанууд ба амжалтануудые туйлаха ябадалда Советскэ Союзай Коммунис парти шухала үүргэ дүүргэһэн байна. Советскэ Союз монгол арадта аха дүүгэй туһаламжа үзүүлнэ.

Советскэ Союзтай хамта хани барисаата социалис оронууд МНР-тэ ехэ туһаламжа хүргэнэ.

Нэгэ жэшээ дурдая. 1961 оной октябрь һарада Дархан хото баригдажа эхилээ юм. Тэрэ мүнөө Монгол орон дотороо удха шанараараа хоёрдохи хото болонхой. Социалис 6 гүрэнэй хүдэлмэришэдэй гараар энэ хото бодоо. Эндэ промышленна арбан томо предприяти бодхоогдоо. Теплоцентраль, үйлэдбэриин предприятинуудай комбинат, элеватор, холисо тэжээлэй завод энэ тоодо оролсоно. 40 мянган хүн зонтой энэ хотодо олон дабхартай һайхан гэрнүүд жэрылдэнэ, тиихэдэ үшөө 16 микрорайон бии болгогдохонь.

Дархан хотодохи оёдолой фабрика болгар-монгол хани барисаанай үрэ дүн гээшэ. Жэл бүри эндэ хониной арһаар гоё һайхан 700 мянган хубсаһан оёгдоно. Польшын ханинар силикатна хирпиисын завод, Чехословаки — цементнэ завод, Венгри — мяханай комбинат барилсаһан байна.

1958 ондо байгуулагдаһан совет-монгол хани барисаанай бүлгэмэй Буряадай отделени аха дүү монгол арадтай харилсаа холбоо байгуулха талаар олон ондоо хэмжээ ябуулгануудта хабаададаг юм.

Монгол ороной национальна һайндэртэ зорюулагдаһан баярай суглаанууд ба үдэшэнүүд, МНР тухай лекци ба элидхэлнүүд үнгэргэгдэдэг, эрдэм наукын, соёл культура, литература ба искусствын түлөөлэгшэдтэй, ниитын ажал ябуулагшадтай уулзалганууд болодог. Монгол уран зохёолшодой номууд манайда хэблэгдэнэ, тэрэшэлэн манай эрдэмтэд «МНР-эй хүдөө ажахые социалис ёһоор шэнэдхэн хубилгаха», «МНР-эй соёлой түүхын очеркнууд», «Монгол тушаа шэнжэлэлгэнүүд ба материалнууд» гэһэн томохон научна шэнжэлэлгэнүүдые хээ.

Монголой Арадай Республика тухай материалнууд республикын ба аймагай газетэнүүдтэ толилогдодог. радио болон телевиденеэр дамжуулагдажа байдаг. «Байгал» журналай хуудаһануудта Монголой уран зохёолшодой бүтээлнүүд хэблэн гаргагдадаг. Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын театрай сценэ дээрэһээ Монголой драматургнуудай бэшэһэн «Далан худалч», «Гарай табан хурган», «Ээдрээ» гэжэ зүжэгүүд харуулагдана. Монголой искусствын мэдээжэ ажал ябуулагшад — Цэвэгжав, Дамдимаа гэгшэдэй уран зурагуудай выставкэ Улаан-Үдэдэ нээгдээ һэн. МНР-эй ба МНРП-гэй III съездын 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан научна конференци һаяхан үнгэргэгдөө.

МНР-эй госхозуудай директорнүүд Буряадай хүдөө ажахын институтда эрдэм мэргэжэлээ дээшэлүүлдэг болонхой. Зүүн-Сибириин соёлой институтда Монголой залуу хүбүүд, басагад һурана. Монголой гүрэнэй багшанарай институдай бүлэг студентнүүд Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институтда үйлэдбэриин практика гараһан байна. Үйлэдбэриин талаар харилсаа холбоон бэхижэнэ. Республикымнай олон колхоз, совхоз, предприяти Монголой госхозууд болон бусад шье предприятинуудтай сэхэ холбоотой.

Буряадай ажалшад Монголой таряашадта шэнэ газар хахалхадань, оорһо таряагаа хуряахадань, оньһон техникэеэ заһабарилхадань туһална. Монголой малшад оло дахин манай республикада ерэжэ, түрүү дүй дүршэлтэй танилсаһан байха.

Совет-монгол хани барисаан дайсадтай тэмсэхэ, амгалан тайбанаар ажаллаха үедэшье шалгалтаа гараһан байха. Энэ хани барисаан эбдэршэгүй.

МНРП-гэй III съездын болоһоор, Монголой Арадай Республикын тогтоогдоһоор 50 жэлэй ойе һайндэрлэлгэ марксизм-ленинизмын хэтэ мүнхэ һургаалай илалтые, социалис оронуудай улам бэхижэжэ байгаа бата нэгэдэлые гэршэлхэнь.

Аха дүү Монгол орондо болохо ойн баярай ёһолол социализмын илалтые, Агууехэ Октябриин социалис революциин нээһэн замаар бүхы дэлхэйн хүн түрэлтэн дабшана гэжэ үшөө дахин гэршэлэн харуулха байна.

Гурбан орденто совет Буряад ороной ажалшад МНРП-гэй III съездын болоһоор, МНР-эй тогтоогдоһоор 50 жэлэй ойн баяртай дашарамдуулан, аха дүү монгол арадые халуунаар амаршалаад, МНРП-гэй XVI съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ хэрэгтээ ехэ амжалта туйлахыень хүсэнэ.

МОНГОЛ ОРОНОЙ ҺАРУУЛ ҮНГАЛАГ ЗАМ

Москвагай олониитын түлөөлэгшэд Монголой Арадай-революционно партиин III съездын болоһоор 50 жэлэй ойе, Монголой Арадай Республикын тогтоогдоһоор 50 жэлэй ойе ноябриин 21-нэй Союзуудай байшангай Колонно зал дотор баярай байдалда тэмдэглэбэ.

Суглаанай президиумдэ — В. В. Гришин, М. С. Соменцев, В. И. Долгих, ...-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо К. Ф. Ильяшенко, ...-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо И. Т. Новиков, ...-эй Верховно Соведэй ...анудай түрүүлэгшэ А. П. Щитиков, В. П. ..., СССР-эй министр, партийна болон Советскэ хүдэлмэрилэгшэд, промышленностиин түрүүлэгшэд, эрдэм болон соёлой ажал ябуулагшад, сэрэгэй дайшадай ахалагшад, совет-монгол хани барисаанай бүлгэмэй, ниитын эмхинүүдэй хүдэлмэрилэгшэд һууба. ...-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, МНР-эй Парламентын бүлэгэй түрүүлэгшэ, бүлгэмэй Түбэй соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо Д. Цэвэгмид түрүүтэй Эб найрамдалай ба хани барисаанай монгол эмхинүүдэй федерациин, монгол-совет хани барисаанай бүлгэмэй делегациин гэшүүд, МНР-һээ СССР-тэ байдаг элшэн сайд Х. Банзрагч болон бусад монгол нүхэд эндэ һуугаа.

КПСС-эй МГК-гай секретарь Р. Ф. Дементьева суглаа нээбэ.

Элидхэлшэ — СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо И. Т. Новиков нигэжэ онсолон тэмдэглэбэ: аха дүү Монгол орон түүхын богонихон хугасаа соо феодализмһаа социализмда ороходо туйлай ехэ дабшалта хэһэн байна. Үйлэдбэридэхи шэнэ харилсаанууд энэ орон дотор эсэслэн илаа. МНР-эй мүнөөнэй экономико — олон һалбарита промышленностиие гүрэнэй ба кооперативна оньһожоруулагдамал томо хүдөө ажахые таарууга хүгжөөһэн арадай ажахын нэгэдхэмэл комплекс болоно. Монгол ороной соёл гэгээрэл бодото һалбаралта туйлаа. эндэхи эрдэм ухаан хурдан түргэнөөр хүгжэжэ байна.

Совет-монгол хани барисаан хадаа олон миллион ажалша хүнүүдэй хани барисаан, манай аха дүү партинуудай, хоёр ороной ажалшадай агууехэ туйлалта мүн. Эдэ харилсаанаймнай саашадаа хүгжэхэ, бэхижэхэнь дамжаггүй гэжэ элидхэлшэ тэмдэглээ.

Монголой делегациин толгойлогшо Д. Цэвэгмид бүлгэмэй хүтэлбэриин ба эдэбхитэдэй үмэнэһөө, МНР-эй бүхы ажалшадай үмэнэһөө совет хүнүүдтэ аха дүүгэй амаршалга хүргөөд, хани барисаанай, хүндэлэл ба талархалай гүн гүнзэгы мэдэрэлтэй байһанаа элирхэйлэн мэдүүлбэ.

* * *

Хани барисаата Монгол ороной тон ойрын хүршэ Буряадай АССР-эй ниислэл — Улаан-Үдэдэ ноябриин 21-нэй үдэр хотын ажалшадай, совет-монгол хани барисаанай бүлгэмэй Буряадай отделениин баярай суглаан мүн лэ болоо.

(ТАСС).

ШАСАРГАНЫН УРГАСА

Тувада түрүүшын хүйтэн үдэрнүүдэй боломсоор хэдэн арбаад тусхай бригада шасаргана хуряахаяа гараба.

— Нэгэшье монсогор шасаргана гээхэгүйн тула зохихо хэмжээн абтаа. Энэ хүдэлмэридэ хабаадаха хүн бүхэн тусхай заабари абанхай, — гэжэ Тувын АССР-эй лесхозой управлениин начальник Т. Воронков ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө мэдүүлбэ. — Хулгайгаар энэ жэмэс суглуулха дуратайшуултай үсэд шанга тэмсэл ябуулагдаха.

Тувада суглуулагдаһан жэмэс Бийск хотын витаминай заводто эльгээгдэхэ юм. Тэндэ шасарганын тоһон хэгдэдэг болонхой. Үнгэрэгшэ зундаа ган гасуур болоһон байбашье һаань, 50 тонноһоо үлүү шасаргана суглуулагдахаар хүлеэгдэнэ.

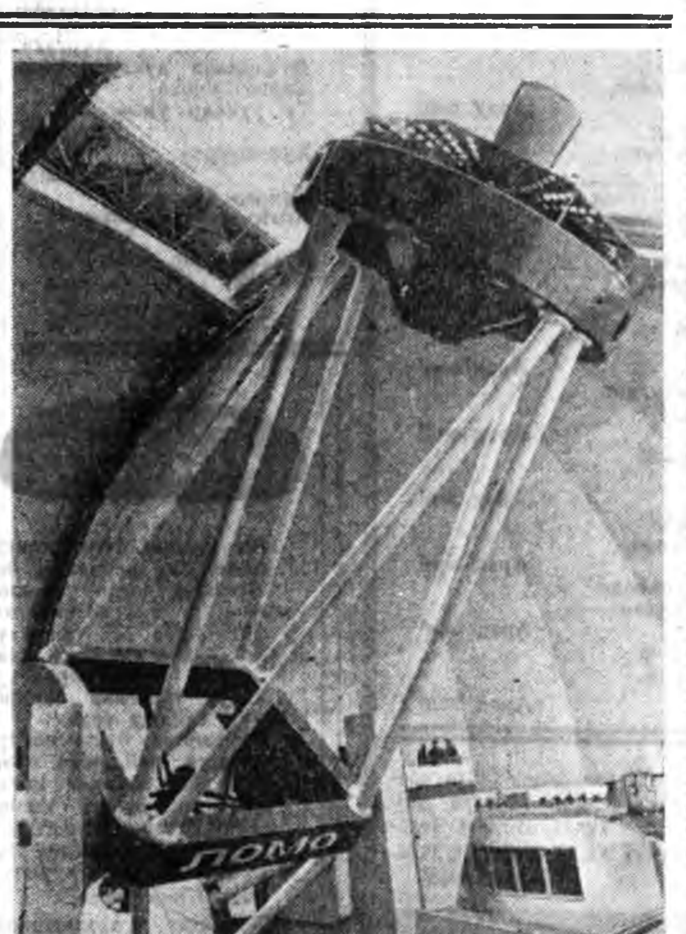
В. ЖИЛЯКОВ,
ТАСС-ай корр.

Кызыл.

ӨӨРСЭ ШУХАГ ТЕЛЕСКОП

МАНАЙ ДЭЛХЭЙ дээ... эгээн хүсэтэ телескоп СССР-эй Наукануудай академиин Карачаево-Черкесскэ автономито областиин Зеленчукска станица шадар бодхоогдон байгдаһан астрофизическэ обсерваторидо тодхоогдон табигдаа. Ленинскэ шанай лауреат, техническэ эрдэмэй доктор Б. К. Иоаннисианиин проектээр астрономическа энэ өөрсэ шухаг түхеэрэлгэ Ленинградай оптико-механическа нэгэдэлдэ бүтээгдэһэн байна. 6 метр диаметрэй толи тэрэнэй гол хубинь болоно. Телескопой элдэб приборнуудай ашаар огторгойн одо мүшэдэй дүрэ зураг буулгажа абахаһаа гадна, үргэн ехэ шэнжэлгэ хэхэ арга олгоно. Шэнэ рефлектор спектральна аппаратураар хангагданхай.

Астрофизическэ энэ обсерватори далайн уһанай нюрууһаа дээшэ 2170 метр үндэртэ байрладаг юм. Москвагай, Ленинградай, Ростов-на-Донугай, Горькиин эрхим мэргэжэлтэд тэрэниие бодхоолгодо хабаадаһан байна. Автоматикын, телемеханикын, электронно-тоолон тодорхойлгын бүлэг машинануудые мэргэжэлтэд тааруулан табижа байнхай.

Шэнэ телескоп бүдэхеэр гэрэлтэдэг олон одо мүшэдэй физическэ шэнжые шэнжэлхэ, юртэмсын уудам руу нэбтэрэн орохо арга олгохо байна.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: ахалагша инженер Сергей Виленчик; обсерваториин газаа дүрсэ; ехэ телескоп.

ТАСС-ай фотохронико.

Хилын саанаһаа
радио • телефон • телеграф

УЛААН-БААТАР

МНР: Нүхэр Л. И. Брежневэй ерэхынь урда тээ

ТАСС

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев түрүүтэй Совет партийно - правительственна делегациие урма баяртайгаар угтахаяа Монголой ажалшад бэлэдхэл хэжэ байна. МНРП-гэй III съездын 50 жэлэй ойн. МНР-эй 50 жэлэй ойн һайндэртэ делегаци хабаадаха юм.

Нүхэр Л. И. Брежнев түрүүтэй Совет партийно-правительственна делегациин хани ёһоной албанай хэрэгээр МНР-тэ ерэлгэ хоёр ороной хоорондохи аха дүү ёһоной харилсаанай түүхэдэ үшөө нэгэ толотомо хуудаһа нээхэ, социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай жагсаал бэхижүүлгэдэ ехэ туһа хүргэхэ гээд этигэн найдажа байһанаа монгол арад мэдүүлнэ.

«Леонид Ильич Брежнев түрүүтэй Совет партийно-правительственна делегаци манай орондо ерэхэнь гэһэн мэдээсэл дуулахадаа, коллективнай урмашан баясажа, ажалдаа ехэ амжалта, илалтануудые туйлажа байна, — гээд Улаан-Баатар хотын барилгашадай бригадир Манжийн Мишиг хэлэнэ. — Энэ хадаа бидэнэртэ угаа ехэ һайндэр болоно. Юуб гэбэл, Советскэ Союзай туһаламжаар манай трест промышленна барилгануудые бодхоодог юм. Бидэ совет барилгашадтай мүр мүрөө ниилүүлэн ажалланабди».

«Хүндэтэ совет айлшаниие халуунаар угтахын тула бидэ, Монголой хүдөөгэй ажалшад, ажалдаа үндэр үрэ дүнгүүдые туйлахые шармайн эдэбхитэйгээр ажалланабди, — гэжэ мэдээжэ малшан Ц. Цэвэл мэдүүлбэ. — КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневые угтахаар бэлдэжэ байһандаа урма баяртайбди».

Ойн баярта һайндэрые, нүхэр Л. И. Брежневэй Улаан-Баатарта ерэхээ байһан ушарые угтахадаа, ажалшадай коллективүүд түсэбүүдээ, уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэнэ.

УЛААН-БААТАР

Үнэн зүрхэнэй хани барисаан

ТАСС

МНРП-гэй III съездын болоһоор, МНР-эй тогтоогдоһоор 50 жэлэй ойн һайндэртэ хабаадахаяа Советскэ Союзай партийна ба гүрэнэй, уласхоорондын коммунис болон хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй элитэ ехэ ажал ябуулагша, эб найрамдалай, арадуудай аюулгүй байдалай түлөө эсэшэ сусашагүй тэмсэлшэ, монгол арадай эрхим хани Л. И. Брежнев түрүүтэй Совет партийно - правительственна делегациин манай орондо ерэхээ байһыень ороной ажалшан арад эдэ үдэрнүүдтэ урма баяртайгаар хүлеэжэ байна гээд МНРП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, МНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Жамбын Батмунх мэдүүлээ. Нүхэр Л. И. Брежневэй хани ёһоной албанай хэрэгээр ерэлгэ МНРП-гэй ба КПСС-эй монгол болон совет арадуудай үнэн зүрхэнэй, аха дүү ёһоной хани барисаанай толотомо гэршэ болохо гэжэ тэмдэглэбэ.

МНР-тэ болохоёо байһан һайндэртэй дашарамдуулан, Ж. Батмунх Улаан-Баатарта байдаг ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэһэн байна. Үнгэрһэн 50 жэлэй туршада МНР аграрно-промышленна социалис гүрэн болоо. Энэ үе соо монгол арад политическэ, социально-экономическа туйлай ехэ амжалтануудые туйлаа гэжэ тэрэ хэлэбэ. Манай бүхы амжалтанууд хадаа Монголой Арадай-революционно партяар хүтэлбэрилэгдэдэг монгол арадай шэн габьяата ажалай, Советскэ Союзай ба бусад социалис оронуудай аха дүү ёһоной туһаламжын, дэмжэлгын үрэ дүн болоно.

МНР — социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай бүрин эрхэтэ гэшүүн. Манай хүгжэлтэ дэбжэлтын эшэ үндэһэн энээнһээ эхитэй гэжэ Ж. Батмунх мэдүүлбэ.

Советскэ Союзтай, бусад социалис оронуудтай холбоо барисаагаа, хани харилсаагаа бүхы талаарнь бэхижүүлхэ гээшэ манай гадаадын политикын гол зорилго болоно гэжэ Ж. Батмунх тэмдэглээ. Советскэ Союзтай хани барисаагаа улам бэхижүүлхэ гээшэ манай ороной эрхэ сүлөө, бэеэ дааһан байдал батадхаха, МНР-тэ социалис общество амжалтатайгаар байгуулха арга нүхэсэл болоно.

ДЭЛХЭЙН ГАЗЕТЭНҮҮД ЮУН ТУХАЙ БЭШЭНЭБ

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй США-гай президент Дж. Фордтой Владивосток шадар уулзахаяа байһан тухай статьянуудые, шэнжэлэлнүүдые дэлхэйн хэблэл үргэнөөр туйхаглана. Бүхы дэлхэйн арад зон энэ уулзалгада гол анхаралаа хандуулна гэжэ Польшын «Жиче Варшавы» газетэ бэшэнэ. Энэнь президентын тушаалда Дж. Фордын ороһоной һүүлээр СССР-эй ба США-гай хүтэлбэрилэгшэдэй уулзаха түрүүшын уулзалга болохо байна. Хоёр ороной хоорондо али алиндаа ашатай туһатай харилсаа холбоо саашадань хүгжөөхэ политика бэелүүлжэ үргэлжэлүүлхэ хараа бодолтой байһанаа Дж. Форд нэгэнтэ бэшэ мэдүүлһэн байха юм. Владивостогто болохо уулзалга уласхоорондын шахардуу байдал һуларуулха хэрэгтэ ехэ үүргэ дүүргэхэ байна. Энэ уулзалга юрэл хоёр орондо бэшэ, мүн бүхы дэлхэйдэ шухала үүргэ дүүргэхэ гээд «Жиче Варшавы» газетэ бэшэнэ.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев хани ёһоной албанай хэрэгээр Советскэ Союзда ошоод байһан ПОРП-ын ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ПНР-эй национальна оборонын министр, армиин генерал В. Ярузельскитэй Кремль соо уулзажа, хөөрэлдөө гэһэн мэдээсэлые Польшын газетэнүүд эли газартаа толилно.

Иранай шахиншах Мохаммед Реза Пехлевиин хани ёһоор, һанал бодолоо мэдэлсэхын тула Советскэ Союзда ошоод бусалгада Иранай бүхы газетэнүүд анхаралаа ехээр хандуулна. Энэнь СССР-эй ба Иранай хоорондохи харилсаа холбоое саашадань хүгжөөхэ хэрэгтэ һайнаар нүлөөлхэ байха.

Франциин ажалшадай ноябриин 19-дэ хэһэн 24 часай бүгэдэ ниитын буһалгаанда Парижай хэблэл гол анхаралаа хандуулна. Ороной профсоюзай гурбан ехэ нэгэдэл — ВКТ-гэй, ФДКТ-гэй, Гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй национальна федерациин үүсхэлээр Франци дотор үнгэргэгдэһэн энэ буһалгаан үргэн дэлисэтэй байба гээд «Юманите» газетэ бэшэнэ. Салин хүлһыень дээшэлүүлхэ, пенси ба абадаг тэдхэмжыень нэмээхэ, жаратайдаа пенсидэ гараха эрхэ олгохо гэхэ мэтэ эрилтэнүүдые ажалшад табиһан байха юм.

Шулуу нүүрһэнэй промышленностиин, транспортын хүдэлмэришэдэй соностохоһон буһалгаанууд тухай олон материал американ газетэнүүд толилжо үргэлжэлһөөр.

Индиин океанай хойто хубида сэрэгэй һуралсал үнгэргэхөөр бэлдэжэ байһан СЕНТО гэдэг сэрэгэй бүлэглэлэй һэдэлгые «Таймс оф Индиан экспресс», «Нэшнл геральд» ба Делиин бусад газетэнүүд эрид буруушаана. (ТАСС).

НЬЮ-ЙОРК

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ, ХАРИЛСАА ХОЛБООНОЙ АША ТУҺАДА

ТАСС

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй США-гай президент Дж. Фордтой Владивостогто уулзажа хөөрэлдэхэеэ байһантайнь дашарамдуулан, Холбоото Штадуудай политическэ ба бусад хэрэгүүдые даадаг тушаалтад ехээр һонирхожо байһанаа мэдүүлнэ.

Энэ уулзалга элдэб асуудалнуудаар СССР-эй, США-гай хоорондохи харилсаа холбоое саашадань хүгжөөхэ арга олгохо гээд найдажа байһанаа США-гай судна бүтээлгын эгээл ехэ компанинуудай нэгэн — «Ситрейн шипбилдинг корпорейшн» гэжэ компаниин президент Дж. Сирри мэдүүлбэ. Манай оронуудай арадуудай хоорондохи хани харилсаае үргэдхэхэ гээшэ холбоо барисаанай тон зүб зам болоно гэжэ тэрэ ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө тэмдэглээ.

Зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хизааргүй ехээр бүтээн гаргажа болохогүй гээд Дж. Сирри хэлэбэ. Тиин энэ уулзалга бүхы гүрэнүүдэй аша туһада эб найдамдал хангаха хэрэгтэ шэнэ туһа хүргэхэ байха.

Владивостогто болохо уулзалга имагтал манай хоёр орондо бэшэ, харин бүхы хүн түрэлтэндэ шухала удха шанартай гээд США-гай худалдаа наймаанай министрэй орлогшо Р. Блэкуэлл мэдүүлбэ. Һүүлэй жэлнүүдтэ үнгэргэгдэһэн иимэ хөөрэлдөөнүүдэй ашаар Советскэ Союзай ба Холбоото Штадуудай хоорондохи харилсаан үндэһөөрөө һайжарһан байна.

Эдэ хэлсээнүүд амжалтатайгаар бэелүүлэгдэжэ байна гэжэ министрэй орлогшо тэмдэглээ. США-гай судна-нууд Советскэ Союзай 40 портдо, харин совет суднанууд американ тэды шэнээн портдо ородог байна. Энэ талаар совет-американ харилсаа холбоон саашадаа улам амжалтатайгаар хүгжэхэ гээд найдажа байһанаа тэрэ элирхэйлбэ.

ТОКИО

Япон-американ хөөрэлдөөнүүд

ТАСС

США-гай президент Дж. Фордын, Японой премьер-министр К. Танакын хоорондо хөөрэлдөөнүүд эндэ боложо дүүрэбэ.

Капиталис оронуудта тохёолдожо байһан экономическа түбэг бэрхэшээлнүүдые гаталан дабахын тула уласхоорондын харилсаа холбоо бэхижүүлхэ шухала гээд хоёр талын хөөрэлдөөнүүдэй дүнгүүд тухай хамтын коммюнике дотор тэмдэглэнэ.

Зэбсэг хэрэгсэлнүүдые бүтээн гаргалгые хизаарлаха, хороохо, ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хиналтадаа абаха талаар бүхы оронуудай гаргаһан хүсэлэл оролдолго шухала удха шанартай байна гэжэ Японой премьер-министр, США-гай президент тэмдэглээ. Ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые тараалгые зайсуулха хэрэгтэй. Ядерна элшэ хүсые амгалан байдалда хэрэглэхэ шухала.

Ондо ондоо социальна байгуулалтатай гүрэнүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй хоорондо хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэжэ, шахардуу шанга байдал саашадань һуларуулхын тула нүлөө үзүүлхэ хоёр тала уялгалба.

Экономическа хүшэр бэрхэшээлтэй асуудалнуудые шиидхэхын тула США, Япон хамтаран хүдэлхэ ёһотой гэжэ президент Дж. Форд япон журналистнуудай клуб соо үгэ хэлэхэдээ мэдүүлээ. Мүнөө американ арад ехэ түбэг бэрхэшээлдэ ороод байна. Тиимэһээ эдэ бүхы асуудалнуудые хамтааран шиидхэжэ болоно.

Зонхилхы партида арсалдаа хёмороотой болоһонһоонь уламжалан, Япондо хүшэр бэрхэтэй байдал тохёолдонхой. Энээнһээ боложо, япон-американ хөөрэлдөөнүүд амжалтатай һайнаар үнгэрөөгүй гээд Токиогой хэблэл тэмдэглэнэ. К. Танакын тушаалһаа буухаяа байһан тухай зэрэб үгэ Японой хэблэлдэ толилогдоно.

ИРАГУУ ХҮГЖЭМ, ХАТАР

БИ АНХА түрүүн оперо шагнахадаа, одоол юушье ойлгоогүй бэлэйб. Шагнаһан оперомни П. И. Чайковскиин мүнхэ наһатай зохёол «Евгений Онегин» һэн. А. С. Пушкинай гэрэлтэмэ мүрнүүдтэй романиие уншаһан лэ хадаа юрэнхы удхыень ойлгоо һэн бэзэб. Зүгөөр «Евгений Онегин» гэжэ оперо агууехэ поэдэй шүлэглэмэл романһаа тон илгаатай юм ааб даа. Жэшээнь, Онегин Татьяна хоёрой дуэт гү, али Онегин Татьяна, Ленский, Ольга дүрбэнэй квартет шагнахадаа, нэгэнэйньшье үгэ ойлгожо ядаа һэм. Юуб гэхэдэ, нэгэ аялгатай хэбэртэй аад, туд тудтаа ондо ондоо үгэнүүдые хэлэхэ юм. «Одоол хожом оперодо ошохоёо болёоб даа» гэжэ һанаа бэлэйб.

Тэрэ үедэ арба гаратай, Улаан-Үдын педучилищида һуража ябааб. Би гансаараашье тиимэ бодолтой бэшэ, харин минии үетэн барагсаан тиигэжэ һанаһан байгаа бэлэй. Манай группын хүтэлбэрилэгшэ байһан Н. М. Омбоева оперо тухай хөөрэлдөө хээд, театрта ошохынгоо урда тусхай бэлэдхэл хэжэ, шагнаха гэһэн зохёол тухайдаа юумэ уншадаг болохые дурадхаа һэн. Тиигэжэ бидэ А. М. Горькиин нэрэмжэтэ библиотекэ ошоходоо, хүгжэм тухай, композиторнууд тухай ном заатагүй абадаг болоо һэмди.

ХЭРЭГТЭЙ сагтаа туһатай зүбшөөл үгэдэг аха нүхэр, багша хажуудашни байхадаа, ямаршье һайн бэ даа. Энэ талаар би, минии нүхэд яһала золтой байгаа гээшэ хабди. Энээниие би һаяхан лэ ойлгожо, үнэн сэдьхэлһээ сэгнээ хүм.

...Улаан-Үдын ямаршье парикмахерскада ороо һаатнай, үсэгэлдэр лэ аттестат абажа, дунда эрдэмтэй болоод ерэһэн эдирхэн хүүхэд олон байха. Үһэеэ заһуулха дуратайшуулай олон һаа, хазайхашье сүлөөгүй байха. Хүнэй үсөөн байгаа һаа, нэгэ газарта суглархадаад, гэрэй һарабшада һууһан хараасгайнууд мэтээр шулганалдаха. Шагнаха гэжэ хүсөөшьегүй һаам, нэгэтэ иимэ хөөрэлдөөн хадуугдашоо.

Б. Галя: — Би оперые ойлгодоггүйб. Ойлгохо гэжэ оролдодогшьегүйб. Оперые үзэн ядадагби. Балет үшөө бараг.

Г. Шура: — Бишье баһа. Оперо шагнахадаа, үргэһэмни хүрэшэдэг. Телевизорээр оперо харуулхадань болюулжархигшаб.

Г. Тома: — Хари, хари...

Эдэнэй дунда Галиин, тэрэнэй нүхэдэй оперо тухай һанамжые буруушааха хүн үгы байгаа. Хүн бүхэн өөрын һаналтай, өөрын үзэлтэй байха ёһотой юм бэзэ. Зүгөөр тэдэ эдиршүүлые хүгжэмдэ дуратайгаар, оперно хүгжэм ойлгожо шадахаар хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ «ган» байгаа гээшэ аабза гэжэ һанагдаа һэн. Тиигээд лэ өөрынгөө эдир наһые һанаандаа оруулаа һэм. Тиихэдээ иимэ Галинууд, Шуранууд үсөөн бэшэ гэжэ би һайн мэдэнэб. Юуб гэхэдэ, хаа-яа эдиршүүлтэй хөөрэлдэхэш тон лэ иимэрхүүгээр загнажа байгша.

ЯМАР ЗОХЁОЛЫЕ оперо гэдэг юм? Оперо гэжэ үгэ анхан **ажал, бүтээл** гэһэн удхатай байгаа, лата хэлэнһээ итальян хэлэндэ абтаһан юм. Тиихэдээ **найруулга, зохёол** гэһэн ойлгосо тэмдэглэдэг болоо. Үнэн дээрээ оперо хадаа дуун, инструмент дээрэ наададаг хүгжэм, драматическа болон зураглан шэмэглэхэ искусствануудые хамтадхадаг гэжэ олонхи хүн мэдэдэг байха

Һургуулида иимэ ойлгосотой болгохынь болгоод, оперодо дуратайгаар хүмүүжүүлгэ газар газарта һайн бэшэ хаш. Гэхын хажуугаар багшаһаал ехэ юумэ дулдыдахал даа. Яруунын аймагай Нарһатын дунда һургуулида бэрхэ багша — А. Ц. Цыбикова гэгшэ хүдэлдэг байгаа. Тэрэ багша ород хэлэ, литература заадаг һэн. Нэгэтэ тэрэнэй хэшээлдэ орохо саг тудалдаа. Хэшээлэйнь темэ — А. С. Пушкинай «Полтава» гэжэ поэмэ. Багша тэрээнһээ нэгэ хэһэг уран гоёор уншаад, П. И. Чайковскиин «Мазепа» гэжэ оперын увертюра (оролто) шагнуулаад, оперо тухай, ородой соёлой агуусхэ хоёр түлөөлэгшэдэй үүргэ, удха шанар тухай шабинартаа зохидоор хөөрэжэ үгөө һэн.

Үшөө нэгэ иимэ жэшээ. А. Хачатурянай «Гаянэ» гэжэ балет сооһоо «Һэлмэтэй хүнүүдэй хатар», Д. Шостаковичой 7-дохи — «Ленинградска симфони» шагнуулжа, һайса танилсуулаад, һүүлдэнь хуби-хубинуудые табяад, ямар зохёол бэ гэһэн асуудал һуража шалгаха.

Балет гээшэмнай баһал драма, хүгжэм, хатар нэгэдхэһэн орёо зохёол. Хүгжэмыень ойлгохоһоо гадна «хатарай хэлэ» баһал шудалха хэрэгтэй. Эндэ багшын үүргэ баһал ехэ.

Иимэ хүдэлмэри саг үргэлжэ ябуулжа байдаг багшанар одоол сэгнэшэгүй һайхан юумэ хэнэ бэшэ аал? Зүгөөр иимэ хүдэлмэри ябуулха гээшэ имагтал литературын багшын уялга бэшэ. Дуунай, хүгжэмэй багша, түүхэ заадаг һургагша, классһаа гадуур хүдэлмэри эмхидхэгшэ — булта энээндэ хабаатай.

Хэрбээ хүгжэмдэ дуратайгаар хүмүүжүүлхэ хүдэлмэриин һургуулида саг үргэлжэ, жэлһээ жэлдэ тусхай түсэбэй ёһоор ябуулагдадаг байгаа һаа, «оперо үзэн ядадаг» эдиршүүл үгы байха бэлэй.

Классическа хүгжэм эстетическэ хүмүүжүүлгэдэ горитой һуури эзэлхэ ёһотойл даа. Классическа хүгжэмэй хэшээлнүүд һургуулида хэгдэдэг болохогүй юм аа гү гэжэ шэбшэгдэдэг.

— Теэд тиимэ хэшээл хэхэ багшанар алин бэ? — гэжэ арадай гэгээрэлэй хүтэлбэрилэгшэд, һургуулиин директорнууд гараа дэлгээдэг агша. П. И. Чайковскиин нэрэмжэтэ хүгжэмэй училищи болон Улаан-Үдын 1-дэхи педучилищида хүгжэмэй багшанарые бэлдэдэг отделениие жэл бүри хэдэн арбаад эдиршүүл дүүргэжэ гарадаг. Теэд һургуулида дуунай, хүгжэмэй багшанар дуталдаһан зандаа. Энэ дутуу дундые усадхалгые түргэдхэхэ зорилготойгоор Зүүн Сибириин соёлой институтда хүгжэмэй багшанарые бэлдэдэг таһаг нээгээ һаа, ямар бэ гэһэн һанамжа байна. Тус дурадхал хаража үзэгдэхэ аабза гэжэ һанагдана.

Ц. ДОНДОГОЙ.

ТҮНХЭНЭЙ УРАН ДАРХАН

Мүнгэшэ, алташа дархашуулаар Буряад оромнай үнинэй суурхадаг юм. Мүнгэ, алтаар, яһаар, зэдээр элдэб хэрэгсэл, эхэнэрнүүдэй зүүдхэл, бэһэлиг, татуурга, хутага, хэтэ, шэмхүүргэ уран гоёор хэдэг, дархалдаг хүнүүд республикымнай нютаг бүхэндэ бии. Тэдэнэртэй уулзажа, хэжэ байһан юумыень харахада, ехэл һонин байдаг.

Түнхэнэй аймагай Харбяата тосхондо (Саянай совхозой дүрбэдэхи отделени) ажаһуудаг уран дархан Дашижап Дашеевич Ангархаевтай һаяхан би уулзааб.

Энэ хүн иимэ уран дарха хэжэ эхилһээр аяар гуша гаран жэл боложо байна. Энэ хугасаа соо Дашижап Дашеевич нилээд олон бүтээлнүүдые хэжэ, нютаг нугадаа суутай болоо. Уран дарха хэхэ гээшэмнай тиимэшье хүнгэн ажал бэшэ. Жэшээлхэдэ, нэгэ хутагын гэр дээрэ угалза гаргахын тула нилээд лэ хүлһөө адхажа, нилээд удаахан һууха. Тиимэһээ эндэ ехэ шадабари, тэсэбэри хэрэгтэй болоно.

Дашижап Дашеевич уран дархаяа амжалтатайгаар үргэлжэлүүлһээр. Ехэ амжалта түйлахыень, үшөө олон хэрэгсэл, буряад ёһото хутага, бэһэлиг, татуурга хэжэ, олоноо баясуулхыень хүсэе!

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Уран дархан Д. Д. Ангархаев. Тэрэнэй хэһэн бүтээлнүүд.

Авторай фото.

ТОЛИ

ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМНАЙ УНШАГТЫ:

- *Хүгжэм тухай бодолнууд*
- ***Аман зохёолой абдарһаа***
- ***Шог ёгто мүрнүүд***

УРАН ЗУРААШАДАЙ ХОЛБООНДО

Монголой Арадай Республикын мэдээжэ уран зурааша, гүрэнэй шанда хоёр удаа хүртэһэн О. Цэвэгжав, скульптор Д. Дамдимаа гэгшэдэй уран бүтээлэй выставкэ Ц. Сампиловай нэрэмжэтэ музейдэ нээгдэбэ гэжэ газетэдээ мэдээсэ бэлэйбди.

Выставкын нээгдэһээр үнгэрһэн хори гаран үдэрэй турша соо таба мянга гаран хүн эндэ ерэжэ, монгол зураашадай бүтээлнүүдтэй танилсаа. Хотын ажалшадай 50 экскурси эмхидхэгдээ.

Бэлиг түгэлдэр монгол зураашадай бүтээлнүүдые зүбшэн хэлсэлгэ выставкын хаагдахын урда тээ болоо.

Зүбшэлгэдэ хабаадагшад Монголой арадай уран зурааша О. Цэвэгжав, скульптор Д. Дамдимаа гэгшэдэй уран бүтээлнүүдые үндэрөөр сэгнээ.

Соёл культурын талаар совет-монгол харилсаа холбооной түсэбэй ёһоор иимэ выставкэнүүд үнгэргэгдэжэ байхаар хараалагданхай. Ерэхэ зун манай республикын уран зураашадай выставкэ Монголой Арадай Республикада болохо юм.

Мүнөө үеын монгол уран зурагые совет орондо дэлгэрүүлхэ талаар габьяатай байһанайнь түлөө уран зурааша О. Цэвэгжав, скульптор Д. Дамдимаа гэгшэдтэ Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамота барюулагдаа.

А. Жамбалон

АЯН ЗАМДА ЯБАХАДАА...

Энэ жэл, «Забайкалиин алтан намарай» үедэ бүлэг уран зохёолшод Бада-Хёлгоор, Хүсөөтэ-Тэрэбхээнээр, Шэлэ-Зүхэлтеэр аяншалан, баян дэлгэр буряад нютагуудые һайхашаан, арад зонтойнь уулзаһан, ажал хэрэгүүдтэйнь танилсаһан байнабди. Тиигэхэ зуураа Буряадайнгаа уран зохёолшод Барадий Мунгонов, Цыденжаб Жимбиев гэгшэдэй түрэл тоонтыень бараалхаха ушаршье тохёолдоо.

Ингэжэ ябахадаа, замай хэдэн шүлэгүүдые бэшээд туршаһан байнаб. Нэгэниинь энэ нютагта зорюулагданхай .

ХАРЬЯЛАН УРДАҺАН ХЁЛГОМНАЙ...

Хабсагай хадануудай хаягаар,
Саг-сагай аяншадай заягаар
Харьялан урдаһан Хёлгомнай
Һэргэлэн хүбүүе һануулна...
Яабланай араһаа эхи абаад,
Яаража Сэлэнгэдээ зориходоо,
Хонон үнжэн хүдэржэн ябаад,
Олон хаалта һэтэ сохиходоо,
Баатар хүнэй түхэл шэнжэтэй
Һаатан тогтонгүй дабхяал, эршэтэй.
Хуушан сагай буртагы саран,
Хонгор дайдаяа угаан һэргээгээл.
Дуушан мэтээр баяр асаран,
Дэлгэр арюун шарай түхөөгөөл...
Мүнөө эндэхи ажалша хүнүүд
Мунгоновой роман соо һууриҗаад,
Баян элдин сэсэгтэ нуганууд
Баһа шүлэг, поэмэ соо далижаад,
Нютаг хүбүүдэй магтаалда хүртэн,
Ниитэ арадай суурхал боложо,
Харьялан урдаа Хёлгодол суутай
Дабхижал ябанхай замаа оложо...
Үргэн тэнюун, нарата нютагта
Үльгэр түүхэ бодотоор бэелээд,
Урган байһан жаргалай гуламта
Улад зондо баяраа бэлэглээ...

Ингэжэ арад зоноор золгон ябахада, тэдэнэй урин шарай, уужам сэльхэлдэ абтан урма баярыень хубаалдаабди, хэһэн бүтээһэн хэрэг ажалаарнь омогорхообди. Хэн илгадгүй — модошод гү, али түмэр замшад, малшад гү, али таряа ургуулагшад түрэл оронойнгоо хүгжэлтэдэ туһа нэмэрээ оруулалсан, ажалай амжалта түйлана. Теэд арад зондо шүлэг зорюулга бэшэнгүй байха аалши?

ТҮРЭЛ МИНИИ АРАД ЗОН!

Альган дээрээ энхэрэн тэнжээдэг
Абадал дүмүү хэн бэлэй?
Арад зон!

Ажал, хэрэгтэ һурган дэгжээдэг
Алдарта багша хэн бэлэй?
Арад зон!

Амар жаргалда юроон дахуулдаг
Аргатай, сэсэн хэн бэлэй?
Арад зон!

Эхэ оронимнай суурхуулдаг
Эгээл хүсэтэй хэн бэлэй?
Арад зон!

Түрэһэн нютагаа гайхан харан
Түрүүн хүлдэ ороходом дүнгэлсөөт,
Арад зон!

Эхин классһаа һургаал анхаран,
Эрдэм шудалха ухаа үгэлсөөт,
Арад зон!

Ажабайдалай харгыда гараад ,
Алхалха үедэм дэмжэн үргэлсөөт,
Арад зон!

Агуу ороноо аршалхаар зорёод
Аянда ябахадам зорнг түхөөлсөөт,
Арад зон!

— Хүн болохо багаһаа юм, — гээд
Хүл нюсэгэн ябахаһаам ойлгуулаат,
Арад зон!

Хүн болохо гэгдэһэн урмандаа
Хүл алдангүй ябажал оролдооб,
Арад зон!

Хүн болгожо дэмжэһэнэйтнай
Дүн гаргаха сагаа мэдэнэб,
Арад зон!

Он жэлнүүдэй орёо харгынуудаар
Үнэн тээшэ дахуулаалта гэнэб,
Арад зон!

Хүнгэн бэшэ хуби заяантайтнай
Хамта зэргэлэн ябаналби,
Арад зон!

Мүнхэ һургаал сэсэн захяаетнай
Намдаш хабаатай гэжэ ойлгоноб,
Арад зон!

Ажалай дээжээр, сэдьхэлэй ульһаар
Ашыетнай харюулха уялгатайлби,
Арад зон!

Амгалан сагай дэлгэр гуримаар
Баярайм үгые тогтоон абыт даа,
Арад зон!

ОНЬҺОН, ХОШОО ҮГЭНҮҮД

Олоороо оншотой,
Хамтаараа хабатай.
Хүнэй һайн туһалдаг,
Хүлэгэй һайн тулгалдаг.
Ажал архи хоёр
амин харша.
Аршаан архи хоёр
уһан харша.
Оролдоо һаа ургаха,
орхёо һаа хосорхо.
Гэгээ һаа гэмшэхэ,
олоо һаа баярлаха.
Урдаһаа һалхин уймар
хүн хоёр хашартай.
Эрэ хүн зориһондоо,
Эхэнэр хүн эсхэһэндээ.
Жороо морин зайлаха,
жоотогор шанага салгидаха.
Эхилһэнээ эсэстэнь хүргэхэ,
Эмхилһэнээ эрмэгтэнь хүргэхэ.
Духаряала духаряалһаар
Дорой болохо.
Уу ууһаар уһые уруудаха.
Хүнтэрүүлэ хүнтэрүүлһээр
Хүндөө буураха.
Архи арбан гурбан жолоотой.
Хазаар хоёр жолоотой.

Б. НАМСАРАИН суглуулбариһаа.

МОСКВАДА ХЭБЛЭГДЭБЭ

Уран зохёолшо Балдан Ябжановай «Куда ускакал конь» гэжэ ном Москвагай «Современник» гэжэ номой хэблэлээр барлагдан гараба.

Энэ номыень Москвагай уран зохёолшо Эрнст Сафонов ород хэлэн дээрэ оршуулһан, мүн оролто үгыень бэшэһэн байна. Туужа дотор Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай үедэ хүдөө нютагта болоһон үйлэ хэрэг харуулагдана.

Манай корр.

Басни

Даширабдан БАТОЖАБАЙ

МУУ ХАРА МЭХЭ

Ан гүрөөл, арьятангуудай
Аһан ехэ хаанинь болохо
Арсалан богдо үбдэшоод,
Азарга баабгай орлогшоёо
Халташье саг ужаангүй,
Хажуудаа дуудажа асарба.
Хамаг албатанаараа суглуулхыень
Хатуу шангаар захирба.
Үүр сайхын үедэ
Үнэгэнһөө бэшэ ангууд
Амигүй гүйлдэжэ ерэнхэй,
Арсалан хаандаа һүгэдэбэд.
Хээгүүр тэнэһэн Үнэгэндэ
Хэрүүлхэһэн орлогшо Баабгай:
— Боожо алахам тэрэнине — гээд,
Богдо хаандаа дурадхаба.
Эгээл энэ үедэ
Эсэтэрээ хулганаашалһан үнэгэн
Улагүй шархияа үргэлэнхэй,
Уладай арада зогсолой.
Орлогшо баабгайн муурхахые
Ойндоо ойлгожо абаба бшуу.
Арсалан хаанай хажууда
Аргаахан тэрэ ошобо бшуу.
Улагүй шархнингаа хамар
Уйлажа байгаад тоншобо.
Бардам хаанай шэхэндэ
Бархиржа байгаад шэбэнэбэ:
— Эрхиндээ эмтэй аргашаниие
Энэ дэлхэй дүүрэн бэдэрээб.
«Баабгайн халуун арһан соо
Байха бэеэ жэгнэбэл, эдэгэхэ» — гээд,
Замби түбиин мэргэн таабай,
Зарлиг гарган танда захяал, — гэбэ.
Олон саг үнгэрөөгүй байхада,
Орлогшо Баабгайн арһаар
Арсалан хаан бэеэ орёонхой,
Аргатайхан Үнэгэеэ хажуудаа һуулгаад,
Өөнтэгшэ гэһэн Баабгайн орондо
Өөрынгөө орлогшо болгон томилбо.

* * *

Энэ баснимнай удхань иимэ:
Элдэб хорон жүтөө гаргадаг,
Хара мэхээр урьха гүрмэжэ,
Ханн нүхэдөө хардажа эдидэг —
Эгээл муухай билдагуушад болоһон.
Эшэхэ нюургүй хүнүүдые хэлэнэ.

Шог рассказ

НЭГЭТЭ ҺҮНИ

Гушаад наһанай Гүнтэбэй Гүрэгмаа һайндэрэйхеэр хубсаланхай, нидхэ уралаа буданхай, баяртай хүнгэн хүн байшан гэрээ шэмэглэн гоёоно, Трюмо-гэрэлэй урда зогсожо, гулдагар гоё бэеэ, дүүрэн сагаан шарайгаа адаглан хараха зуураа: «Байза, мүнөөдэр түрэһэн үдэрни. Айл аймагаа, үетэн нүхэдөө урижа, үе наһандааашье мартахагүйгөөр зугаалха, сэнгэхэ байна. Алта мүнгөөр ядараагүй, тушаал зэргээршье хожогдоогүй, «дүүрэн аягатай» жаргалаа эдлэжэл һууна б. Гансал, гасалан — үбгэнһөө һаланхайб. Теэд яахаб даа. Гал наһамни үшөө үнгэрөөгүй, нүхэршье олдохол юм бэзэ. Халуун зүрхэнэйм ульһан, харахан нюдэнэйм суранзан үшөө бууралагүй. Энэ наһандаа «амандаа эдихэ, арадаа үмдэхэ» зөөришье байха. Хубитайл байхаб» гээд сэдьхэнэ.

...Уужамхан, уни бутарма дулаан гэр соонь арбаад хүн сугларба. Тэдэнэй дунда Нарһатын сельпогой складые даагша, үрөөһэн нюдэндөө үлэ мэдэг хорготой, бүдүүржэ ябаһан эхэнэр Занданай Дагжад, тэрэнэй үбгэн, нютаг голдоо «уһан тулам» гэжэ шоглуулдаг Дабаагай Даржаа, мүртэй ажалгүй Молоной Нима Дэмбрэл-Ханда гэжэ һамгантаяа, хүнгэн һарьмай ябадалтай хаарташан Ханхайн Галдан гэгшэд ерэнхэй, бүдүүрхүү янзатай һуунад. Тииһээр хоёр эхэнэрые дахуулһан шиидагар улаан Шагдарай Зандан халамгай орожо ерэһээр, хаартаяа һагшан, шог наада гарган захалба.

Налайма наадан, хотоймо зугаашье дэлгэршэлэй. Байн байтараа архяар ундалжа, загаһаар хужарлажа сэдаһан мундуу дорюун айлшад хошоо шог дуунуудые бүдүүн, нарин хоолойгоор татасагаабад.

— Хүлисэгты, айлшадни, архимнай шэлэхэнь. Жороо духаряагаа ябуулхам, — гээд зулгы чялууханаар соносхобо. Тиин ташаагаа тулан дарайжа һууһан Молоной Нимын гарые һэмээхэн шэмхээдхибэ.

Тэрэнь Гүрэгмаагай урдаһаа «ойлгооб» гэһэншүү нюдөө онигонуулан, хармаанһаа табан солхооб гаргаһаар:

— Хэн нэмэхэб? — гэжэ бардамлаба.

— Үбэлэй һүниин утахандаа үшөө зуу-зууе барибал зохид һэн, — гээд һайса һогтоһон хүдхэшүүлэй нэгэн табагтай шүлэн дээгүүр үлыжэ, шүлһөө сэсэргэн тамшааба.

— Ухай! Хэлсээн юун бэ! Иимэ эбтэй номтой нүхэдэй найр наадан архяар таһарбал нүгэлтэй. Магазинай түлхюур манай гарта. Эльгээе! — гэжэ зүрхэ хөөрүү Дагжад эгэшэ дэмжэбэ.

Мүнгэншье яһала татагдаба. Хүнгэн хүлтэй Дэмбрэл-Ханда складые даагша Дагжад хоёр харанхы ута гудамжаар магазин тээшэ һайбарлабад. Айлшадай хаарта наадажа, хоб хошо хэлсэһээр байтар, үнөөхи «ураг шаа һанаатан» ерэжэ, стол дээгүүр хэды олон шэл дахин табигдаба.

Аман байнал гэжэ ууһан, гэдэһэн байнал гэжэ эдиһэн ахай, абгайнарай заримаиинь амгалан түбшэнөөр хурхиралдажа захалба. Тиихэ зуура уймар мундуу заримашуул уу ууһаар, ухаа мэдээгээ алдажа, барас шэнги бажаганалдан, арсалан мэтэ аһалдан, хэрүүл хэншүү татабад. Архидаа хиирэһэн Дабаагай Даржаа һамгаяа бэлин шэбшэгээр хараажа, хондолой уруунь үдьхэлөөд абана.

— Ай, зайлуул, эхэнэрээ сохибо. Ямар һэшхэлгүй амитан бээ! — гэжэ солоохойтой нэгэнэй гайхан тагнан байхада, Даржаа улам хэтэржэ, дүтэлжэ ерэһэн Галданиие хүтагаар хадхаба. Уйлаан, шуугаан, хүл хөөрсэгэнөөн түүдэг түймэр шэнги соробхилбо. Гүрэгмаагай гэр соохи юумэн нишэ тиишээ шэдэгдэбэ.

Галзууран Даржаа, уршаг гай татаһаниинь багадаба хэбэртэй, һамганайнгаа түрэлхид руу гэшхэлбэ.

Газаагуур тэнэжэ ябаһан һогтуу хүйхэрэй шандааһан зангиран, зүрхэнэйнь сохисо улам түргэдөөд, манарһан толгойдонь, уһатаһан нюдэндэнь мүшэтэ һайхан тэнгэри урбалдаһан шэнги болоно. Хадамуудайнгаа гэрэй сээнигэй тээгэ һолбо татабашье, үүдээр орожо шадабагүй. Сонхын шэлнүүдые бисa сохижо, оог хуугай табиба. Айхабтар сошордоһон хүгшэд гэнтэ һэрижэ, ямар үйлэ галабай тохёолдоһониие ойлгожо ядан тээлмэрдэн байтараа, хүрьгэн хүбүүнэйнгээ һогтуугаар морилһониие арайл гэжэ багсаабад. Даржаагай зангые һайн мэдэхэ Сэндэ хүгшэн тэһэрхэй сонхоор шургажа ядаһан хүрьгэнэйнгөө халзан тархиие талханай модон хүрзөөр адислаба. Хадамуудтаа хатуугаар «үгтүүлһэн» Даржаа улам гааража, солярка тоһондо малгайгаа дэбтээжэ носоогоод, улаан гал урдаа баринхай, урагшаа дабшан шатажа байһан малгайгаа тэһэрхэй сонхын нүхөөр шэдэбэ. Иигэжэ дуулдаагүй муухай зэрлиг ааша гаргажа, тосхоной зониие һэреэжэ, айлгажа байтарнь, хэдэн залуушуул, дружинын гэшүүд архидаа хиирэһэн Даржаае шангаар хүлижэ номгоруулһан гэхэ.

Үнгэрэгшэ һүни болоһон архидаанай хойшолонгүүд хэлэшэгүй муухай: олонхинь мангартаа диилдэжэ ажалдаа гараагүй, нэрэ хүндэеэ алданхай яһаа ябгайжа хэбтэбэд. Хоёр хүн хүндөөр шархатажа, больницада оруулагдаа. Архнин хорхой Дабаагай Даржаае түрмэ хүрэтэр дахуулаа.

Р. БАЛДАНОВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Һаалишадай мүрысөөндэ — үргэн дэлисэ» — түрүү бэшэг. «Буряадай залуушуул — БАМ-да» — суглуулбари. Уялгануудай дүүргэлтые шалганабди. «Амжалта эбтэй этэй ажалһаа дулдыдаха» — В. Ананинай статья.

Хоёрдохи хуудаһанда. Партийна ажабайдал: тоосоон ба һунгалта. Улаан-Үдын таксопаркын партийна организациин суглаан тухай тоосоон. Анхарагты: түрүү арга. «Ногооной шүүһэн» — ТАСС-ай статья. Орон доторнай.

Гурбадахи хуудаһанда. МНР-эй 50 жэлэй ойе угтуулан. «Хэтэ мүнхын хани барисаан» — Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. Семёновой статья. Милициин хүдэлмэрилэгшэдэй шалгалтын материал. Хилын саана.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Трамвайн зогсодог газарта болоһон ушар» — К. Степановай статья. Фотомэдээсэл. ТАСС-ай корреспонденци.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 13.05 — Һүүлэй һонин. 13.10 — «Элүүр энхэ байлга» — эрдэм дэлгэрүүлгын программа. 13.40 — «Үглөөнэй почто» — хүгжэмтэ программа. 14.10 — «Очевидное — невероятное» — киношэнжэлэл. 15.10 — «Катавасия» — мульт-фильм. 15.35 — «БАМ» — хүнүүд, ажал хэрэг, шиидхэхы асуудалнууд». 16.05 — «Кантри мюзикшоу» гэжэ америкаи аман зохёолой ансамблиин концерт (үнгэтэ). 16.50 — Телевизор харагшадай асуудалнуудта «Правда» газетын политическэ [illegible] жэлэгшэ Ю. А. Жуков [illegible] рюусана. 17.35 — Е. [illegible] сов. «Чудачка» — теле[illegible] онно зүжэг түрүүшынхэ [illegible] руулагдаха (үнгэтэ). [illegible] — «Время» — мэдэ[illegible] программа. 19.30 — «[illegible] 74» (үнгэтэ). 20.05—20.[illegible] Забһарлалга. 20.15 — «[illegible] нөөнэй эрдэм наука». [illegible] — «ЗАГС-ын үүдэн [illegible] тэй» — уран һай[illegible] фильм (ГДР). 22.00 — [illegible] кейгээр СССР-эй чем[illegible] «Крылья Советов» (М) — ЦСКА (үнгэтэ). 00.15 — «Время» — мэдээсэлэй [illegible] грамма.

ХОЁРДОХИ ПРОГРА[illegible]

Улаан-Үдэ. 14.10 — «[illegible] падня» — телевизионно [illegible] һайханай фильм. 15.1[illegible] «Лейтенантнууд флод[illegible] но» — телевизионно [illegible] ментальна фильм.

Редак[illegible] **Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ**

«БУРЯАД ҮНЭН» 1974 оной ноябриин 23. 4-дэхи хуудаһан. Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР. Н-02549. Заказ № [illegible]